

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

2014

Michaela Bednaříková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**TRANSLATION FROM THE FIELD OF SOCIAL
SCIENCES WITH A COMMENTARY AND GLOSSARY**

Michaela Bednaříková

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Katedra anglického jazyka a literatury

Studijní program Filologie

Studijní obor Cizí jazyky pro komerční praxi

Kombinace angličtina - němčina

Bakalářská práce

**TRANSLATION FROM THE FIELD OF SOCIAL
SCIENCES WITH A COMMENTARY AND GLOSSARY**

Michaela Bednaříková

Vedoucí práce:

PhDr. Eva Raisová

Katedra anglického jazyka a literatury

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, duben 2014

.....

Děkuji PhDr. Evě Raisové za odborné vedení mé bakalářské práce, za její cenné připomínky a čas, který mi věnovala.

TABLE OF CONTENTS

1. INTRODUCTION	1
2. THEORETICAL PART	3
2.1. The translation	3
2.2. The process of translating	3
2.3. Types of translation	6
2.3.1. The semiotic sorting	6
2.4. Translation methods	7
2.5. Functional styles	8
2.4.1. Scientific style	9
2.4.2. Popular scientific style	10
3. PRACTICAL PART	11
3.1. Translation	11
3.2. Commentary	37
3.2.1. Macro approach	37
3.2.2. Micro approach	39
3.3. Glossary	47
4. CONCLUSION	51
5. ENDNOTES	53
6. BIBLIOGRAPHY	55
7. ABSTRACT	57
8. RESUMÉ	58
9. APPENDICIES	59

1. INTRODUCTION

The main aim of this thesis is to translate a text from the field of social sciences, specifically from the field of psychology. The translation is from the English to the Czech language with attached commentary and glossary consisting of the specific terms from the psychology and in the text used expressions.

The chosen text is a selected chapter from the book *The Lucifer Effect* written by the current leading American psychologist Phillip Zimbardo. The chapter is named *The Psychology of Evil: Situated Character Transformations* and it is the first chapter of the book and give some introduction and basic information to the topic of the book. Given the length of the source text (is found in the appendices) was possible to translate it whole.

The thesis is divided into two main parts - theoretical and practical part. In the theoretical part is described the principal knowledge of the theory of translation. Besides this in the theoretical part is stated the characterisation of the process of translating, the equivalency difficulties, the types of translation, the translation methods and the functional styles with brief explanation. The scientific style and the popular scientific style are described in more detailed way due to the functional style of the source text.

The next chapter is the practical part of the thesis and consists of the translation of the source text that represents the main part of the thesis, of the commentary and the glossary. In this part of the thesis is applied the theoretical knowledge about translation. The commentary is divided into two parts – macro approach and micro approach. In the macro approach is analysed the source text. From the point of view of the macro approach is commented the topic, the author, the reader, the function of the text, the style, etc. In the micro approach are commented the particular language phenomena from the source text and the way of the translating into the target language. The concrete examples are presented.

At the end of the practical part is the glossary for better understanding of the text. The glossary includes the English terms from the field of psychology and some not so common expressions used in the text. There are the Czech equivalents to each item. Some expression or terms are explained in more detailed way because of more complex understanding of the problematic and the text.

Follow the summary of the whole thesis, bibliography, abstract, résumé and appendix. In the appendix is found the source text.

2. THEORETICAL PART

2.1. The translation

“According to Slovník spisovného jazyka českého the word “translation” means: 1. Transfer, interpreting (of a text) in different language, 2. Literary work translated in different language. The word ‘translation’ expresses two contrast meaning shade – processional and resultant, it means on the one hand the process of an action (translating itself), on the other hand result (finished, written translation).”[1]

“During the process of translating happens that the concrete text (source text) is shifted from source language to another (target language) and also from one culture to another culture. In current languages is usual to distinguish between oral translation and written translation.”[2]

The fundamental aim of any translation should be to reach ‘equivalent’ effect. In other words, to awaken same emotions by the readers of the text in the source language just as by the readers of the text in the target language.[3]

It is really difficult task for the translator to create really quality translation. Even more difficult is to analyse the text and to characterise the author’s intention and result and to decide how much is or is not the translation corresponding with the source text.[4]

2.2. The process of translating

It is recommended to read the whole text before starting the translation sentence by sentence, because the translator should find the author intention and then mediate this intention to the reader of the target language text. It is also connected with choosing of the right equivalents in the target language to the particular expressions.

The British linguist Peter Newmark stated five wider purposes of the translation.

“The first purpose is to contribute to the understanding and peace between the nations, groups and individuals. [...] The second

purpose of the translation is to transmit the knowledge in plain, appropriate and accessible language, [...]. The third purpose is to explain and mediate between cultures on the basis of a common humanity, respecting their strengths, implicitly exposing their weakness. [...]. The fourth ancient purpose is to translate the world's great books, the universal works in which the human spirit is enshrined and lives: poetry, drama, fiction, religion, philosophy, history, the seminal works of the psychology, sociology and politics, of individual and social behaviour. [...] The fifth purpose is as a general aid or as a skill required in the acquisition of a foreign language. [...]."[5]

In the translating process can appear some difficulties with finding the right equivalent. The equivalence means the sameness between the semantic and reality. During the searching for the right equivalent is necessary to work with lexical, syntagmatic and notice equivalents. The main target is to look for as similar equivalent as possible, if absolute equivalent is not available. There are few ways how to meet the target described by Dagmar Knittlová [6]:

1. **Absolute equivalent** – semantically and stylistically identic word, e.g. Tuesday : úterý.
2. **Partial equivalent** – transposition is tolerated, but it is necessary to be relating to the same situation, e.g. rolls : housky.
3. **More possible equivalents** – e.g. go : jít/jet/letět/plout.
4. **Non-existing equivalent** – the word is replaced through the calque – e.g. computer : počítač/computer, transcription – e.g. midterms : čtvrtletí, loan word – e.g. mop: mop, or the situation, when the equivalent is replaced – e.g. porch : veranda.

These possibilities of solving the problem with the equivalence are determined as **lexical equivalence**. In addition to this, there are three more kinds – grammatical, textual and pragmatic equivalence.

The part of the textual equivalence is the coherence and cohesion. **Coherence** is the connection of relations, which organize and create the text. In other words, it is the inner connections among information. Coherence is the

subjective point of view, so each reader can understand it differently. Coherence is understandable from the text. **Cohesion** is the realization of the connection of the relations organizing the text. It is the objective point of view and plays the significant role in the text. Cohesion contributes to the bigger or smaller comprehensibility of the text. It is a system of lexical, grammatical and other relations that connect the individual parts of the text. In English there are five main cohesion devices – reference, substitution, ellipsis, connectors and lexical cohesion.[7]

1. **Reference** – refers to the expression used in the text. The most often used is the pronominal reference. We distinguish between the cataphoric reference, which refers forward in the text and the anaphoric reference, which refers back in the text.
2. **Substitution** – replacing of the full meaning unit with the substitute expression.
3. **Ellipsis** – omission of some language unit in case that the grammatical structure shows, which one was left out.
4. **Connectors** – formal signals, which indicate the relations among the sentences and paragraphs and how should the reader understand the relation “will be said” X “was said”. An important role plays also the punctuation.
5. **Lexical cohesion** – possibility to repeat the same word all the time or to use the synonyms, hyper- and hyponyms or paraphrases.

With these problematic have also been occupied two Canadian linguists – Paul Vinay and Jean Darbelnet. They established seven procedures, how to find the perfect equivalent [8]:

1. **Transcription** –Written form of the spoken language. But it is also necessary to take into consideration **the transliteration** – i.e. the transfer from one to another alphabetic system.
2. **Calque** – Literary translation.
3. **Substitution** – Replacing of one language unit by another. In case that translation is not possible.

4. **Transposition** – The grammatical changes are changes in consequence of different language system.
5. **Modulation** – Change of viewpoint.
6. **Equivalence** – Usage of the stylistic and structural means different from the source text.
7. **Adaptation** – Substitution of the situation described in the source text with another adequate situation.

The two American theorists stated even more procedures, e.g. Gerard Vázquez-Ayora eight procedures and Joseph L. Malone nine procedures.[9]

There are two procedures, which have to be done, before the process of translation begins – the macro and micro approach. **The macro approach** is defined as focusing on the cultural background, historical and local setting and on catchwords. There is also examined the author's relation to the topic and readership, sort of the readership or sort and function of the text. **The micro approach** is a detailed decision that comes after the strategic one, i.e. the macro approach. The micro approach examines the concrete items, grammatical structures and their lexical content. By way of this examination is the target text created.[10]

2.3. Types of translation

There are many aspects how can be the types of translation sorted.

2.3.1. The semiotic sorting

This sorting is based on the opinion that language is a sign system. Russian linguist, Roman Jakobson, presented this classification and sorted out three forms of translation:

- **intralingual translation** – translation within one language. It means replacing one lexical unit with another lexical unit or updating of the text.

- **interlingual translation** – translation from one language to another language.
- **intersemiotic translation** – translation from one semiotic system to another semiotic system, for example from natural language to artificial logical language or from natural language in music or image.

2.4. Translation methods

According to the British linguist Peter Newmark there are 8 translation methods. These methods represent literally as well as freely translation.

1. “**Word-for-word translation** – This is often demonstrated as interlinear translation, with the TL immediately below the SL words. The SL word-order is preserved and the words translated singly by their most common meanings, out of context. Cultural words are translated literally. The main use of word-for-word translation is either to understand the mechanics of the source language or to construe a difficult text as a pre-translation process.”[11]
2. “**Literal translation** – The SL grammatical constructions are converted to their nearest TL equivalents but the lexical words are again translated singly, out of context. As a pre-translation process, this indicates the problems to be solved.”[12]
3. “**Faithful translation** – A faithful translation attempts to reproduce the precise contextual meaning of the original within the constraints of the TL grammatical structures. It ‘transfers’ cultural words and preserves the degree of grammatical and lexical ‘abnormality’ (deviation from SL norms) in the translation. It attempts to be completely faithful to the intentions and the text-realisation of the SL writer.”[13]
4. “**Semantic translation** – Semantic translation differs from ‘faithful translation’ only in as far as it must take more account of the aesthetic value [...] of the SL text, [...]. Further, it may translate less important cultural words by culturally neutral third or functional terms but not by cultural equivalents – [...] – and it may make other small concessions to the readership.”[14]

5. “**Adaptation** – This is the ‘freest’ form of translation. It is used mainly for plays (comedies) and poetry; [...]”[15]
6. “**Free translation** – Free translation reproduces the matter without the manner, or the content without the form of the original. Usually it is a paraphrase much longer than the original, a so-called ‘intralingual translation’, often prolix and pretentious, and not translation at all.”[16]
7. “**Idiomatic translation** – Idiomatic translation reproduces the ‘message’ of the original but tends to distort nuances of meaning by preferring colloquialisms and idioms where these do not exist in the original. [...]”[17]
8. “**Communicative translation** – Communicative translation attempts to render the exact contextual meaning of the original in such a way that both content and language are readily acceptable and comprehensible to the readership.”[18]

P. Newmark comments these methods with words: “[...]. Only semantic and communicative translation fulfil the two main aims of translation, which are first, accuracy, and second, economy. [...], a semantic translation is written at the author’s linguistic level, a communicative at the readership’s level. Semantic translation is used for ‘expressive’ texts, communicative for ‘informative’ and ‘vocative’ texts. [...] Semantic translation is personal and individual, follows the thought processes of the author, tends to over-translate, pursues nuances of meaning, yet aims at concision in order to reproduce pragmatic impact. Communicative translation is social, concentrates on the message and the main force of the text, tends to under-translate, to be simple, clear and brief, and is always written in a natural and resourceful style.”[19]

2.5. Functional styles

Style is using of the language devices with regard to a situation, a function, an author’s intention and content components. Particular style has its own characteristic features. According to the functional style is used whole

range of various types of the translating methods. It is distinguished between WHAT is said, HOW is it said and WHICH IMPACT is given on the recipient. There are generally five functional styles.[20]

1. **Administrative style** – The typical sort of administrative texts are the questionnaires, regulations, common documents. The main features are neutrality, using of the terms and set phrases, briefness, unambiguity, clarity, factuality. The level of the aesthetic value is low.
2. **Scientific style** – described below
3. **Popular scientific style** – described below
4. **Journalistic style** – Style is on the boundary of the scientific style and the style of art. The typical features are logical structure, terms, metaphorical expressions and expressive words.
5. **Style of art** – The main function is the aesthetic of language. There is used the diversity of means of expressions, not only the lexical but even though the syntactical.

2.4.1. Scientific style

Scientific style is the main style of the factual literature. The main function is to share the idea of various branches precisely, accurately and completely. The main interest is to define the concrete things, clearly and logically to harmonize the process of thought, it follows that the basic stylistic procedure is the expository essay. It is strictly logical procedure – the problem explanation and clarification, using of the arguments and examples. The accurate expressing is made through the thorough using of the scientific terminology and sophisticated syntax. The scientific style is the notional style, it follows that the typical part of speech is nouns, alternatively adjectives. Terms prevail. Subjective and expressive words are not used. Because of the strict objectivity is required using of impersonal construction and passive voice. It is necessary to express the relations among sentences, primarily the circumstances. The scientific style is mostly realised in the written form.[21]

2.4.2. Popular scientific style

Popular scientific style is the combination of the colloquial, alternatively the journalistic and prosaic style. This style is not so concentrated. There is an effort to explain the difficulties or to observe the characteristics of things and features of the phenomena in interesting way. The structure of a text is more extensive, the most appropriate stylistic procedure is the description. Terminology is not too special or the terms are explained or paraphrased in a text. Expressive words can appear sometimes. The value of the popular scientific style is great today, because this style presents the results of science and technology to as wide public as possible.[22]

3. PRACTICAL PART

The practical part contains the translation of the source text, the commentary and the glossary. In the commentary are described some difficulties connected with the translation and the source text is characterised. The glossary contains the specific terms, words and expressions connected with the psychology and psychological processes and few unknown words from the source text with the most appropriate Czech translations.

3.1. Translation

KAPITOLA PRVNÍ

Psychologie zla:

Situované proměny charakteru

Duše je místem sama o sobě a dovede nám nebe změnit na peklo a peklo na nebe.[23]

John Milton, *Ztracený ráj*

Zamyslete se na moment nad tímto pozoruhodným zobrazením. Nyní zavřete oči a představte si jej v hlavě.

Vidíte ve své mysli spoustu bílých andělů, jak tančí po černých nebesích? Nebo vidíte spoustu černých démonů, rohatých ďáblů obývajících zářivě bílý prostor pekla? V této iluzi umělce M. C. Eschera, jsou obě dvě perspektivy stejně možné. Když si uvědomíte shodnost mezi dobrem a zlem, nemůžete vidět jen jedno bez toho druhého. Během následujících kapitol vám nedovolím přesunout se zpět k pohodlnému oddělení vaší dobré a bezchybné strany od jejich zlé a hříšné strany. „Jsem schopný zla?“ to je otázka, kterou chci, abyste zvažovali znovu a znovu během naší společné cesty do cizího prostředí.

Tři psychologické pravdy vyplývající z Escherova obrazu. První, svět je naplněn obojím – dobrem i zlem. Byl, je a bude. Druhá, hranice mezi dobrem a

zlem je obojím prostupující a nejasná. A třetí, je možné, aby se andělé stali démony a byť je obtížnější si to představit, ďáblové se mohou stát anděly.

Možná vám tato představa připomíná nejvyšší proměnu dobra ve zlo, proměnu Lucifera v Satana. Lucifer, světloňoš, byl oblíbeným andělem Boha, dokud nezpochybnil jeho autoritu a nebyl svržen do pekla spolu s jeho skupinou padlých andělů. „Lepší vládnout v pekle, nežli sloužit v nebi,“ chvástal se Satan, „protivník boží“ v Miltonově *Ztraceném ráji*. V pekle se Lucifer – Satan stane lhářem, prostým podvodníkem, který používá vychloubání, kopí, trumpety a poutače tak, jak to dnes dělají někteří vůdci národa. Na démonické konferenci všech významných démonů v pekle, je Satan ujistěn, že nemůže znovu získat nebe v přímé konfrontaci. Nicméně, Satanův státník, Belzebub, přišel s nejděbelštějším návrhem při řešení jak se pomstít Bohu – zkažením největšího božského výtvaru, lidstva. Ačkoli Satan uspěl při pokoušení Adama a Evy aby neuposlechli Boha a nechali se vést zlem, Bůh rozhodl, že budou včas zachráněni. Avšak po zbytek času měl Satan možnost plížit se kolem tohoto příkazu, aby získával čarodějnice s úmyslem svádět lidi ke zlu. Satanovi prostředníci se nato stali cílem snaživých inkvizitorů, kteří chtěli zbavit svět zla, ale jejich hrozná metody zplodily novou formu systematického zla, které svět nikdy předtím nepoznal.

Luciferův hřích je to, co myslitelé ve středověku nazývají „cupiditas“ (chtivost). Pro Danteho, jsou nejextrémnější hříchy, které pramení z těchto kořenů, tzv. „hříchy vlčice.“ Aneb duševní stav, kdy je vnitřní černá díra uvnitř někoho tak hluboká, že žádné množství moci nebo peněz by ji nikdy nemohlo naplnit. Pro ty, kteří trpí touto smrtelnou nemocí zvanou cupiditas, cokoli existuje vně jich samotných, má význam jen tehdy, pokud to pro ně může být nějakým způsobem užitečné. V Danteho Pekle jsou viníci tohoto hříchu umístěni v devátém kruhu, kde trpí zamrzlí v Ledovém jezeře. Viníci nestarající se v životě o nic jiného než jen o sebe jsou obklopeni svým ledovým „Já“ na věčnost. Tím, že přiměli lidi starat se jen o sebe, Satan a jeho stoupenci odvrátili jejich zraky pryč od harmonie lásky, která spojuje všechna živá stvoření.

Hříchy vlčice způsobují, že lidské bytosti se odvracejí pryč od milosti boží a činí sami sebe svým jediným dobrem – a také vlastním vězněm. V devátém kruhu Pekla jsou hříšníci posednutí duchem chamtivé vlčice zamrzlí v na sebe uvaleném vězení, kde jsou vězni a strážci spojeni v egocentrické realitě.

V jejím vědeckém výzkumu o původu Satana, historička Elaine Pagels navrhla provokativní tvrzení o psychologickém významu Satana jako zrcadlu lidstva:

Co nás fascinuje na Satanovi, je způsob, jakým se vyjadřují vlastnosti, které jsou nad rámec toho, co obecně uznáváme za lidské. Satan evokuje víc než chamtivost, závist, chtíč a zlobu, které identifikujeme s našimi vlastními nejhoršími popudy. Evokuje více než to, co nazýváme surovost, která přisuzuje lidským bytostem podobnost ke zvířatům („brutes“)... Zlo pak v té nejděsivější podobě vypadá, že zahrnuje nadpřirozené – to, co poznáváme s chvěním jako ďábelské, opak charakteristiky Boha od Martina Bubera, jako „zcela jiné.“

Bojíme se zla, ale jsme jím i fascinováni. Vytváříme mýty a konspirace zla a uvěříme jim natolik, abychom zmobilizovali síly proti nim. Odmítáme „Jiné“ jako odlišné a nebezpečné, protože je neznámé. Avšak vzrušuje nás pozorovat sexuální výstřednosti a porušování morálních kodexů těmi, kteří nejsou našeho druhu. Profesor náboženských studií, David Frankfurter, skončil svůj výzkum *Evil Incarnate*, zaměřením se na sociální konstrukci těchto zlých ostatních.

Konstrukce sociálně Odlišných, jako je kanibalský divoch, démon, čaroděj, upír nebo směs jich všech, vycházejí z konzistentního repertoáru symbolů inverze. Příběhy, které vyprávíme o lidech na okraji společnosti, si hrají s jejich krutostí, nemravnými zvyky a monstrózností. Současně nás tak na úrovni individuální fantazie rozhodně ovlivňuje kombinace hrůzy a potěšení, kterou máme ze sledování této Odlišnosti – city, které ovlivňují brutalitu kolonistů, misionářů a vojsk vstupujících do zemí těchto Odlišných.

PŘEMĚNY: ANDĚLÉ, ĎÁBLOVÉ A ZBYTEK NÁS OBYČEJNÝCH SMRTELNÍKŮ

Luciferův efekt je můj pokus jak porozumět procesu proměny v jejím průběhu, kdy dobří či obyčejní lidé dělají špatné nebo zlé věci. Budeme se zabývat zásadní otázkou „Co přiměje lidi činit špatné?“ Ale namísto uchýlení se k tradičnímu náboženskému dualismu, dobro versus zlo, vzorná podstata proti zkažené výchově, zaměříme se na opravdové lidi zabývající se v životě každodenními úkoly, zaměstnaných vykonáváním své práce, přežívajících často uvnitř bouřlivých zkoušek ohněm lidské povahy. Budeme usilovat o pochopení povahy přeměny jejich charakteru, když se potýkají s mocnými silami situace.

Začněme s definicí zla. Má je jednoduchá, psychologicky založená: *Zlo spočívá v úmyslném jednání způsobem, které ubližuje, zneužívá, ponižuje, dehumanizuje nebo ničí jiné nevinné – či používáním něčí autority a systémové moci k nabádání nebo povolení činit tak jejich jménem ostatním.* Ve stručnosti, je to „znalost lepšího ale činění horšího.“

Co přiměje lidské chování fungovat? Co určuje lidské myšlenky a jednání? Co přiměje některé z nás vést morální, poctivé životy, zatímco ostatní vypadají, že snadno sklouznou k nemorálnosti a zločinu? Je to, co si myslíme o lidské povaze založeno na domněnce, že *vnitřní determinanty* nás vedou vzhůru dobrými cestičkami nebo dolů těmi zlými? Věnujeme nedostatečnou pozornost *vnějším determinantům* našich myšlenek, pocitů a jednání? Do jaké míry jsme loutkami situace, momentu, davu? A je zde něco, co někdo kdykoli udělal, o čem jste naprosto přesvědčení, že byste se k tomu nenechali donutit?

Většina z nás se schovává za egocentrické tendence, jež vytvářejí iluzi, že jsme výjimeční. Tyto ochranné štíty nás nechávají věřit, že každý z nás je nad průměrem jakéhokoli testu své vlastní bezúhonnosti. Příliš často se díváme ke hvězdám přes silný objektiv osobní nezranitelnosti, i když bychom měli také shlédnout k šikmé ploše pod našima nohama. Takové egocentrické sklony se běžně nacházejí ve společnostech, jež podporují nezávislou orientaci, jako jsou Euroamerické kultury a méně tak v kolektivisticky orientovaných společnostech, jako v Asii, Africe a na Středním východě.

V průběhu naší cesty dobrem a zlem, vás vybídnu k uvažování nad třemi otázkami: Jak dobře se opravdu znáte, vaše přednosti a slabé stránky? Vycházejí vaše znalosti o sobě ze zkoumání vašeho chování ve známých situacích, nebo ze situací, kdy jste vystaveni naprosto novému prostředí, které znevažuje vaše staré zvyky? Ve stejném duchu, jak dobře opravdu znáte lidi, s kterými se denně vzájemně ovlivňujete: vaše rodina, přátelé, spolupracovníci, a milenec? Jedním z tvrzení této knihy je, že většina z nás se zná jen z našich omezených zkušeností ve známých situacích, které zahrnují pravidla, zákony, zásady a nátlaky, jež nás ovládají. Chodíme do školy, do práce, jezdíme na dovolenou, chodíme na party: platíme účty a daně, den za dnem a rok za rokem. Ale co se stane, když jsme vystaveni naprosto novým a neznámým okolnostem, kde naše zvyky nepostačují? Nastoupíte do nového zaměstnání, jdete na svou první počítačem přiřazenou schůzku, přidáte se ke spolku, budete zatčen, půjdete na vojnu, přidáte se ke kultu nebo se stanete dobrovolníkem pro experiment. Vaše staré já možná nebude pracovat tak, jak byste čekali, když se změní základní pravidla.

Po celou dobu naší cesty bych byl rád, abyste se sami sebe průběžně ptali „I já?“ jak se budeme setkávat s různými formami zla. Budeme zkoumat genocidu ve Rwandě, hromadnou sebevraždu a vraždu členů Chrámů lidu v džungli v Guyaně, masakr My Lai ve Vietnamu, horory z nacistických koncentračních táborů, mučení prováděné vojenskou a civilní policií po celém světě a sexuální zneužívání farníků katolickými knězi a budeme hledat souvislosti mezi skandálním podvodným chováním vedoucích pracovníků v korporaci Enron and Worldcom. Nakonec uvidíme, jak se proplétají některé běžné nitky všech těchto zlých událostí, nedávno odhalenými případy týrání vězňů – civilistů ve vězení Abu Ghraib v Iráku. Jedno obzvláště významné vlákno, které spojuje všechna tato zvěrstva, vychází ze základů výzkumu v experimentální sociální psychologii, především ze studie, která se stala známá jako Stanfordský vězeňský experiment.

Zlo: Stálé a v mezích nebo proměnlivé a bez mezí?

Představa, že nepřekonatelná propast odděluje dobré lidi od lidí špatných, je zdrojem útěchy minimálně ze dvou důvodů. První, vytváří tak binární logiku, ve které je Zlo *nepostradatelné*. Většina z nás vnímá zlo jako podstatu dané věci, vlastnost, která je některým lidem vlastní a jiným ne. Zlá semínka nakonec plodí zlé ovoce, jak se vyvíjí jejich osudy. Definujeme zlo spojováním s opravdu hrozivými tyrany naší éry, jako Hitler, Stalin, Pol Pot, Idi Amin, Saddam Hussein a ostatní političtí vůdci, kteří zorganizovali masové vraždění. Musíme také brát na vědomí více běžné, menší zlo, jako drogové dealery, násilníky, zprostředkovatele obchodu se sexem, pachatele podvodů na postarších osobách, a ty, kteří šikanováním ničí zdar a zdraví našich dětí.

Podporování rozporu mezi dobrem a zlem též svede „dobré lidi“ z cesty odpovědnosti. Jsou oproštěni od zvažování jejich možné role ve vytváření, posilování, udržování nebo připouštění podmínek, které přispívají ke zločinnosti, kriminalitě, vandalismu, šikaně, znásilňování, týrání, teroru a násilí. „Tak to na světě chodí a není moc, co by se dalo dělat, rozhodně nic, co bych mohl udělat já.“

Jiné pojetí považuje zlo díky postupně se zvyšujícím požadavkům za něco, čeho můžeme být schopni my všichni, v závislosti na okolnostech. Kdykoli mohou lidé disponovat konkrétními vlastnostmi (řekněme inteligencí, hrdostí, poctivostí, nebo zlem) ve větší či menší míře. Naše povaha může být změněna, ať už k lepšímu nebo k horšímu. Vzrůstající názor naznačuje, že vlastnosti jsou získány díky zkušenostem a na toto zaměřenému cvičení, nebo prostřednictvím zásahu zvenčí, jako je nabídka zvláštní příležitosti. Stručně řečeno, můžeme se naučit být dobrými nebo špatnými lidmi, bez ohledu na naši dědičnost, osobnost nebo rodinný odkaz.

Alternativní porozumění: dispoziční, situační a systemické

Současnou obdobou tohoto spojení nezbytnosti a častějších představ je kontrast mezi dispozičními a situačními příčinami chování. Když se setkáme

s neobvyklým chováním, nějakou nečekanou událostí, s něčím anomálním, co nedává smysl, jak si budeme počínat při snaze tomu porozumět? Tradiční přístup by byl identifikovat dědičné osobní vlastnosti, které vedou k jednání: genetický make-up, osobnostní rysy, charakter, svobodná vůle a další dispozice. V případě násilného chování pátrat po sadistických osobnostních rysech. V případě hrdinských skutků pátrat po genech, které by předurčovaly k altruismu.

Ve Spojených státech vlna výstřelů, při které byli zavražděni studenti středních škol a zraněny desítky ostatních studentů a učitelů, otrásly obyvateli předměstí. V Anglii dvojice desetiletých chlapců unesla dvouročního Jamieho Bulgera z nákupního centra a brutálně a chladnokrevně jej zavraždila. V Palestině a Iráku se mladí muži a ženy stávají sebevražednými bombovými atentátníky. Ve spoustě evropských zemí během 2. světové války mnoho lidí chránilo Židy, přestože věděli, že když je chytí, budou oni i jejich rodina zabiti. V mnoha zemích riskují informátoři osobní ztrátu odhalováním nespravedlnosti a nemorálního jednání představených. Proč?

Tradiční pohled (mezi těmi, kteří pocházejí z kultur, které zdůrazňují individualismus) je pátrat v nitru člověka po odpovědích – po patologii nebo hrdinství. Moderní psychiatrie je orientována dispozičně. Stejně tak klinická psychologie, psychologie osobnosti a posudková psychologie. Většina našich institucí je založena na tomto pohledu, včetně práva, medicíny a náboženství. U zavinění, nemoci a hříchu předpokládají, že se zakládají na viníkovi, nemocné osobě a hříšníkově. Svůj úkol porozumění začínají „Kdo otázkami“: *Kdo je zodpovědný? Kdo to způsobil? Kdo je vinen? Kdo bude oceněn?*

Sociální psychologové (stejně tak i já) mají sklony vyhýbat se tomuto shonu po dispozičním úsudku, když se snaží porozumět příčinám neobvyklého chování. Upřednostňují začít své zkoumání po smyslu pokládáním „Jakých otázek“: *Jaké podmínky mohli přispět k jistým reakcím? Jaké okolnosti mohou být spojeny s příčinou chování? Jaká byla situace z pohledu účastníků?* Sociální psycholog se ptá: Do jaké míry může být chování osoby vysledováno zpětně k faktorům okolo účastníka, k proměnám situace a k jedinečným procesům týkajících se prostředí dané situace?

Dispoziční přístup se má k situačnímu stejně, jako se má lékařský model zdraví k modelu veřejného zdraví. Lékařský model zkouší najít zdroj nemoci, choroby nebo postižení u nemocné osoby. Naproti tomu výzkumníci veřejného zdraví předpokládají, že přenašeč choroby pochází z prostředí vytvářející podmínky, které podporují chorobu. Někdy je nemocná osoba konečným výsledkem patogenů životního prostředí, které jestliže nejsou potlačeny, zasáhnou ostatní, bez ohledu na snahu zlepšit zdravotní stav jednotlivce. Například, v dispozičním přístupu k dítěti, které jeví poruchu učení, může být tento handicap překonán různými lékařskými přístupy a behaviorálním zacházením. Ale v mnoha případech, obzvláště mezi chudými, je problém způsoben požíváním olova v barvách, které se odlupují ze zdí nájemných bytů a jsou zhoršovány podmínkami chudoby – situační postoj. Tyto alternativní perspektivy nejsou jen abstraktní změnou v pojmové analýze, ale také vedou k velmi odlišným způsobům řešení osobních a společenských problémů.

Důležitost takovýchto analýz se dotýká nás všech, kteří jako intuitivní psychologové, provádíme to, že se v našich každodenních životech snažíme přijít na to, proč lidé dělají to, co dělají, a jak bychom je mohli změnit, aby dělali lepší věci. Ale taková osoba je v individualistické kultuře vzácný jev, někdo, kdo není nakažen dispoziční předpojatostí, vždy napřed zohledňující motivy, rysy, geny a osobnostní patologie. Většina z nás má tendenci obojí přeceňovat, důležitost dispozičních vlastností a tak podceňovat důležitost situačních vlastností, když se snaží porozumět příčinám chování jiných lidí.

V následujících kapitolách předložím značnou část důkazů, které vyvažují dispoziční pohled na svět a zvyšují pozornost při posuzování, jak může být charakter lidí změněn ponořením se do situací, které spustí mocné situační síly. Lidé a situace jsou obvykle ve stavu dynamické interakce. Přestože si pravděpodobně o sobě myslíte, že máte neměnnou osobnost napříč časem a prostorem, což pravděpodobně není pravda. Nejste ten stejný člověk, když pracujete sám a když pracujete ve skupině; v romantickém prostředí oproti prostředí, kde se vzděláváte, když jste se svými blízkými přáteli, nebo ve skupině cizích lidí; nebo když cestujete v zahraničí, nebo na území domácího státu.

Malleus Maleficarum a inkviziční WID program

Jeden z prvních doložených zdrojů šíření dispozičního pohledu k pochopení zla a zbavení světa jeho škodlivého vlivu se nachází v textu, který se stal biblí inkvizice, *Malleus Maleficarum*, neboli „Kladivo na čarodějnice.“ To byla pro inkviziční soudce povinná četba. Tím vyvstala zapeklitá otázka, kterou bylo potřeba vyřešit. Jak může zlo nadále existovat ve světě, který je řízen všedobrym a všemocným Bohem? Jediná odpověď: Bůh toto připouští jako test lidských duší. Podlehnu-li pokušení, jdou do Pekla; odolají-li pokušení, budou pozváni do Nebe. Avšak Bůh omezil Ďáblův přímý vliv na lidi kvůli jeho dřívějšímu úspěšnému pokusu o zkažení Adama a Evy. Ďáblovo řešení bylo mít prostředníky poslouchající na slovo a použít čarodějnice jako nepřímé spojení k lidem, které by mohly kazit.

Aby bylo omezeno šíření zla v katolických zemích, bylo navrženo řešení najít a zlikvidovat čarodějnice. Co bylo potřeba, bylo najít způsoby, jak poznat čarodějnice, přimět je se přiznat ke kacířství a zničit je. Mechanismus pro rozpoznání čarodějnic a jejich zničení (který může být v naší době znám jako WID program) byl jednoduchý a přímý: s pomocí zvědů vypátrat, kdo byly mezi obyvateli čarodějnice, přezkoušet jejich čarodějnické povahy a získat přiznání za použití různých mučících technik a zabít ty, které tento test nesplnily. Ačkoli jsem zlehčoval to, co představoval pečlivě naplánovaný masový teror, mučení a vyhlazení nesčetného množství lidí, tento druh přehnané redukce složitých otázek zohledňujících zlo podporoval oheň inkvizice. Učinění čarodějnic opovrhovanou dispoziční kategorií poskytovalo připravené řešení k problému společenského zla jednoduše zničením tolika činitelů zla, kolik jen mohlo být odhaleno, mučeno a vařeno v oleji nebo upáleno na hranici.

Vzhledem k tomu, že církev a její spojence ve státě vedli muži, není divu, že ženy byly mnohem častěji než muži označeny jako čarodějnice. Podezřelí byli obvykle přehlíženi nebo nějakým způsobem zastrašováni: ovdovělí, chudí, oškliví, znetvoření, nebo v některých případech považováni za příliš hrdé a mocné. Příšerným paradoxem inkvizice je, že horlivá a často opravdová touha bojovat proti zlu vytvářela zlo větších rozměrů, než kdy svět dříve viděl. Tím se

prostřednictvím státu a církve začaly používat mučící vynálezy a taktika, což bylo definitivním překroucením jakéhokoli ideálu lidské dokonalosti. Nádherná povaha lidské mysli, která může vytvořit úžasná umělecká díla, vědu a filozofii, byla zkažena, aby se zapojila do jednání o „tvůrčí krutosti“, která byla stvořena ke zlomení vůle. Nástroje inkvizičního řemesla jsou stále vystavené ve vězeních všude po světě, ve vojenských a civilních výslechových střediscích, kde je mučení běžným operačním postupem (jak uvidíme na naší návštěvě vězení Abu Ghraib).

System moci užívá všudypřítomnou vertikální dominanci

Mé ocenění moci spočívající v systémech začalo s uvědoměním si, jak instituce vytváří mechanismy, jež vykládají ideologii – například příčiny zla – na fungujících postupech, jako inkviziční hony na čarodějnice. Jinými slovy, mé zaměření se značně rozšířilo díky podrobnějšímu pochopení způsobů, ve kterých jsou situační podmínky vytvářeny a ovlivňovány faktory vyššího řádu – *systémy moci*. Systémy, ne jen dispozice a situace, musí být vzaty v potaz, abychom pochopili komplexní vzory chování.

Nenormální, nezákonné či nemorální chování jednotlivců ve služebních profesích jako policisté, vězeňská stráž a vojáci, je obvykle označeno jako prohřešky „několika červivých jablek.“ Tímto je naznačováno, že jsou vzácnou výjimkou a musí být na jedné straně nepropustnou hranicí mezi zlem a dobrem, a stejně jako většina zdravých jablek se nachází na druhé straně. Ale kdo je roztřídí? Obvykle to jsou strážci systému, kdo chtějí izolovat problém, aby odvedli stranou pozornost a vinu pryč od těch, kteří jsou nahoře, kteří mohou být zodpovědní za vytváření neudržitelných pracovních podmínek nebo za nedostatečný dozor či kontrolu. Znovu červivé jablko – dispoziční pohled ignoruje sud plný jablek a potenciálně situační vliv červivého jablka nakazit ta ostatní uvnitř. Systémová analýza se zaměřuje na výrobce sudů, na ty s mocí projektovat tento sud.

Je to „mocenská elita,“ výrobci sudů, často pracující v pozadí, kteří upravují spousty podmínek života pro zbytek nás, kteří musí trávit čas v celé

škále institucionálních prostředí, které vytvořili. Sociolog C. Wright Mills objasnil tuto černou díru moci:

Mocenská elita je složena z lidí, jejichž pozice jim umožňuje přesahovat běžné prostředí běžných mužů a žen; jsou v pozicích, kde činí rozhodnutí se závažnými důsledky. Jestli taková rozhodnutí udělají nebo neudělají je méně důležité než fakt, že zaujmají klíčová postavení: jejich selhání jednat, jejich selhání činit rozhodnutí, je samo jednáním, které má často větší význam než rozhodnutí, která učiní. Neboť jsou ve vedení významných hierarchií a organizací moderní společnosti. Spravují velké korporace. Spravují státní aparát a uplatňují svou nadřazenost. Řídí vojenské zřízení. Zastávají strategické velitelské posty struktury společnosti, v kterých jsou nyní soustředěny efektivní prostředky moci a bohatství a slávy, kterou si užívají.

Jak se zájmy těchto různých zprostředkovatelů moci spojí, vymezí naši realitu způsobem, jaký George Orwell prorokoval v knize 1984. Vojensko-korporačně-náboženský celek je základním obrovským systémem kontrolující mnoho prostředků a kvalitu života spousty dnešních Američanů.

Pokud se moc snoubí s chronickým strachem, stane se hroživá.

- Eric Hoffer, *The Passionate State of Mind*

Moc vytvořit „Nepřítele“

Mocní obvykle nedělají nejspínavější práci sami, stejně jako mafiánští donové přenechávají „nakládačky“ podřízeným. Systémy vytvářejí hierarchie dominance s vlivem a komunikací sestupně – zřídka vzestupně. Když chce mocenská elita zničit nepřátelský národ, obrátí se na propagandistické odborníky, aby vytvořili program nenávisti. Co přiměje občany jedné společnosti nenávidět občany jiné společnosti natolik, že je chtějí separovat, mučit, dokonce je zabít? To si žádá „nepřátelská představa“, psychologická konstrukce vtisknutá hluboko v jejich mysli propagandou, která přemění ty druhé v

„Nepřítele.“ Tato představa je vojákovou nejsilnější motivací. Tou, která naplní jeho pušku střelivem nenávisti a strachu. Představa obávaného nepřítele ohrožující něčí osobní blaho a bezpečnost národa povzbuzuje matky a otce, aby poslali syny do války a umožnili vládě přeuspořádat priority a překovat pluhu v meče.

To celé je činěno slovy a představami. Upravit staré pořekadlo: Klacky a kameny můžou zlomit Tvé kosti, ale nadávky Tě mohou někdy zabít. Proces začíná s vytvářením stereotypních představ o ostatních, dehumanizováním vnímání ostatních, ostatních jako bezcenných, ostatních jako všemocných, ostatních jako démonických, ostatních jako abstraktních monster, ostatních jako základní hrozby pro naše opatrované hodnoty a přesvědčení. Kvůli veřejnému strachu a blízké hrozbě nepřítele jednájí rozumní lidé iracionálně, nezávislí lidé jednájí bezmyšlenkovitě a mírumilovní lidé jednájí jako válečníci. Dramatické vizuální obrazy nepřítele na plakátech, v televizi, na obalech časopisů, ve filmech a na internetu se vtiskávají do hlubin limbického systému, primitivního mozku, díky mocným emocím strachu a nenávisti.

Sociální filozof Sam Keen brilantně popsal, jak je tato nepřátelská představivost vytvářena celonárodně přímo propagandou na její cestě k válce a odhaluje dopad transformativních sil těchto „obrazů nepřítele“ na lidskou duši. Ospravedlnění touhy zničit tyto hrozby jsou opravdu opožděné myšlenky, navrhovaná objasnění určená pro oficiální záznam, ale ne pro kritickou analýzu škod, která má být provedena nebo se provádí.

Nejextrémnější případ této nepřátelské představivosti v činnosti je samozřejmě pokud vede ke genocidě, tj. plánu jak jeden národ zbaví existence všechny ty, kteří jsou pojatí jako jejich nepřátelé. Známe některé ze způsobů, kterými Hitlerova propagandistická mašinerie změnila židovské sousedy, spolupracovníky, dokonce přátele v opovrhované nepřátele státu, kteří si zasloužili „konečné řešení.“ Tento proces se dostal do učebnic základních škol v podobě obrázků a textu, které učinily Židy opovrhovanými a nehodnými lidského soucitu. Zde bych rád, abyste letmo zauvažovali nad novým příkladem o pokus genocidy spolu s použitím znásilňování jako zbraně proti lidskosti. Poté vám ukážu, jak jeden aspekt tohoto komplexního psychologického procesu,

dehumanizační složka, může být studována v kontrolovaném experimentálním výzkumu, který izoluje její kritické rysy pro systematickou analýzu.

ZLOČINY PROTI LIDSKOSTI: GENOCIDA, ZNÁSILNĚNÍ A TEROR

Literatura nás poslední tři tisíciletí učí, že neexistuje člověk, nebo stát, který by nebyl schopný zla. V Homérově vylíčení Trojské války, Agamemnon, velitel řeckých vojsk, řekl svým mužům, než napadli nepřítele, „Nevynecháme jediného z Trojanů naživu, ani děti v lůně jejich matek – ani ony nesmí žít. Celý národ musí být srovnán se světem . . .“ Tato otřesná slova byla vyřčena vznešeným obyvatelem jednoho z nejcivilizovanějších národů své doby, domova filozofie, právní vědy a klasického divadla.

Žijeme ve „století masových vražd.“ Více než 50 milionů lidí bylo systematicky zavražděno rozhodnutím vlád, které nařizovaly vojákům a civilním silám, aby byli poslušní a aby zabíjeli. Začátkem byl rok 1915. Osmanští Turci zavraždili 1,5 milionu Arménů. Polovinu dvacátého století provázela nacistická likvidace přinejmenším 6 milionů Židů, 3 milionů sovětských válečných zajatců, 2 milionů Poláků a statisíců „nežádoucích“ lidí. Stejně jako Stalinovo sovětské impérium zavraždilo 20 milionů Rusů, zásady vlády Maoa Ce-tunga měly za následek dokonce ještě větší číslo mrtvých, až 30 milionů občanů vlastní země. Komunistický režim Rudých Khmerů vyvraždil 1,7 milionu lidí vlastního národa v Kambodže. Politická strana Saddama Husseina, Ba'ath, je obviněna ze zabití 100 000 Kurdů v Iráku. V roce 2006 vypukla genocida v regionu Dárfúr v Súdánu, kterou většina světa prakticky ignorovala.

Všimněme si, že téměř stejná slova, jaká použil Agamemnon o tři tisíciletí dříve, byla vyřčena v naší době africkým národem státu Rwanda, když vládnoucí Hutuové vyvražďovali své dřívější sousedy, menšinu Tutsiů. Jedna z obětí zopakovala, co jí jeden z jejích mučitelů řekl: „Vyvraždíme každého Tutsie a jednoho dne se budou muset hutujské děti ptát, jak vypadaly tutsijské děti.“

Vyplenění Rwandy

Mírumilovný národ Tutsi z Rwandy ve střední Africe zjistil, že zbraní hromadného ničení mohou být prosté mačety použité proti nim se smrtící účinností. Systematické vyvraždění Tutsiů jejich dřívějšími sousedy, národem Hutu, pronikl skrz zemi během několika měsíců na jaře roku 1994, když smrtící čety zabily tisíce nevinných mužů, žen a dětí mačetami a palicemi pobitými hřeby. Zpráva Organizace spojených národů odhaduje, že mezi 800 000 až jedním milionem Rwandů bylo zavražděno během tří měsíců, což je nejzúřivější masakr zaznamenaný v historii. Tři čtvrtiny veškeré populace Tutsiů byly vyhubeny.

Lidé kmene Hutu zabíjeli své dřívější přátele a sousedy na povel. Jeden hutujský vrah řekl v interview o desetiletí později, že: „Nejhorší věc okolo masakru bylo zabít mého souseda; byli jsme zvyklí spolu popíjet, jeho dobytek se mohl pást na mém pozemku. Byl jako příbuzný.“ Hutujská matka popsala, jak ubila k smrti děti sousedů, které na ni koukaly s úžasem vytřeštěnými očima, protože byli přátelé a sousedé celý život. Uvedla, že někdo z vlády jí řekl, že Tutsiové jsou jejich nepřátelé a dal jí palici a jejímu muži mačetu, aby ji použili proti této hrozbě. Ospravedlňovala zabití jako prokázání „laskavosti“ těmto dětem, které by se staly bezmocnými sirotky, jelikož jejich rodiče už byli zavražděni.

Až do nedávna zde bylo malé pochopení pro systematické znásilňování těchto rwandských žen jako taktika teroru a duševního zničení. Podle všeho to začalo, když náčelník Hutů, starosta Silvester Cacumbibi, znásilnil dceru svého dřívějšího přítele a poté jí znásilnili také další muži. Později uvedla, že jí starosta řekl, „Nebudeme na vás plýtvat kulkami; znásilníme vás, což pro vás bude mnohem horší.“

Na rozdíl od znásilňování čínských žen japonskými vojáky v Nankingu (bude popsáno později) je známo více o psychologické dynamice znásilňování rwandských žen. Detaily této noční můry byly zahlazeny díky nezdaru o tomto dříve informovat a díky zdráhání se Číňanů ulevit si od této zkušenosti podělením se o ni s ostatními.

Když obyvatelé obce Butare bránili své území proti útokům Hutů, prozatímní vláda vyslala zvláštní osobu, která řeší to, co je považováno za vzpouru. Byla národní ministryní pro rodiny a ženské záležitosti a Butarem milovaná dcera vyrůstající v této oblasti. Pauline Nyiramasuhuko, Tutsijka a dřívější sociální pracovnice, která přednášela o posílení postavení žen, byla jedinou nadějí této obce. Tato naděje však byla okamžitě zničena. Pauline dohlížela na příšernou léčku, slibujíc lidem, že Červený kříž poskytne jídlo a přístřeší na místním stadionu; ve skutečnosti, ozbrojení hutujští hrdlořezové (Interahamwe) čekali na jejich příchod, a nakonec povraždili spoustu nevinných lidí hledajících útočiště. Byli postříleni kulomety, granáty byly poházeny mezi nic netušící davy a přeživší byli rozsekáni mačetami.

Pauline vydala příkaz „Předtím, než zabijete ženy, musíte je znásilnit.“ Další skupině těchto hrdlořezů nařídila upálit zaživa skupinu sedmdesáti žen a dívek, které hlídali, a poskytla jim k tomu benzín ze svého vlastního auta. Opět vyzvala muže, aby znásilnili své oběti, než je zabijí. Jeden z mladých mužů řekl překladateli, že je nemohou znásilnit, protože zabíjeli celý den a jsou unavení. Jen dají benzín do lahví a rozhází je mezi ženy předtím, než začnou hořet.

Mladá žena, Rose, byla znásilněna Paulininým synem, Shalomem, který prohlásil, že má „svolení“ od matky, aby znásilnil tutsijské ženy. Byla jedinou tutsijskou ženou, které bylo dovoleno žít, a tak mohla doručit Bohu svědectví o genocidě. Byla donucena se dívat, jak znásilňují její matku a vraždí jejich dvacet příbuzných.

Zpráva Organizace spojených národů odhaduje, že minimálně 200 000 žen bylo znásilněno během tohoto krátkého období hrůzy. Spousta z nich byla zabita později. „Některé byly penetrovány oštěpy, hlavními zbraní, lahvemi nebo částmi banánovníků. Pohlavní orgány byly znetvořeny mačetami, vařící vodou a kyselinou; ženská ňadra byla uříznuta.“ „Celou záležitost ještě zhoršuje, že většina znásilnění byla spáchána mnoha muži po sobě, velmi často doprovázena dalšími formami psychického týrání a často byla pořádána jako veřejná představení ke znásobením účinku teroru a ponížení.“ Byly také použity jako veřejný způsob podpoření sociálního spojení mezi hutujskými

vrahy. Toto sdílené rodící se kamarádství je často následek mužské skupiny násilníků.

Rozsah nelidskosti neznal mezí. „Pětačtyřicetiletá rwandská žena byla znásilněna svým dvanáctiletým synem – když člen Interhamwe držel sekyrku na jeho hrdle – před jejím manželem, zatímco jejich pět dalších malých dětí bylo nuceno držet jí stehna od sebe.“ Šíření AIDS mezi živými oběti znásilnění i nadále znamenalo pohromu ve Rwandě. „Využití choroby, epidemie, jako apokalyptického teroru, biologického zbraně, zabraňujete rozmnožování, udržujete smrt po generace,“ podle slov Charlese Stroziera, profesora historie na Vysoké škole Johna Jaye trestního soudnictví v New Yorku.

Jak vůbec můžeme začít rozumět silám, které byly aplikovány, aby Pauline vytvořila nový druh kriminálníka: jedna žena proti nepřátelským ženám? Kombinace historie a sociální psychologie může poskytnout strukturu založenou na moci a rozdílech ve statusu. Přiměl ji k tomu široce rozšířený pocit nižšího postavení žen kmene Hutu v porovnání s krásou a arogancí žen z kmene Tutsi. Ty byly vyšší, měly světlejší pleť a více bělošských rysů, což je činilo u mužů více žádoucí než hutujské ženy.

Rasové rozdíly byly nahodile vytvořeny belgickými a německými kolonisty na přelomu dvacátého století, aby odlišili lidi, kteří se po staletí sezdávali, mluvili stejným jazykem a sdíleli stejné náboženství. Nutili obyvatele Rwandy nosit identifikační karty, které je prohlašovali buď za většinu Hutů, nebo za menšinu Tutsiů. Výhoda vyššího vzdělání a administrativních pozic pro běžné Tutsijce se stala dalším zdrojem Paulininy potlačované touhy po pomstě. Bylo též pravdou, že byla politickou oportunistkou v mužsky dominantní státní správě, s potřebou dokázat svou loajalitu, poslušnost a patriotický zápal svým nadřízeným a to zorganizováním zločinu, který nikdy dříve proti nepříteli nespáchala žena. Též se stalo jednodušší povzbudit masové vrahy a násilí vůči lidem Tutsi tím, být schopný vidět je jako abstrakci a také je nazývat dehumanizovaným názvem „švábi“, které je třeba „vyhubit.“ Zde je žijící zdokumentování nepřátelského zobrazení, které kreslí obličej nepřátel v odporných barvách a poté zničí plátno.

Stejně jako mohou být takovéto činy pro každého z nás nepředstavitelné, mohou tyto činy být pro někoho inspirující. Nicole Bergevin, Paulinina advokátka v jejím soudním řízení o genocidě připomíná: „Když se věnujete soudním řízením o vraždách, uvědomíte si, že my všichni jsme náchylní, i když by vás ani nenapadlo, že byste se někdy dopustili takového činu. Ale pochopíte, že každý může snadno podlehnout. Může se to stát mě, může se to stát mé dceři, může se to stát vám.“

Ještě jasněji zdůrazňuje jednu z hlavních tezí této knihy, ceněný názor Alison Des Forges z Human Rights Watch, která vyšetřuje spoustu takovýchto brutálních zločinů. Nutí nás vidět náš odraz odrážející se v těchto ohavnostech:

Toto chování leží pouze pod povrchem každého z nás. Zjednodušené vylíčení genocidy umožňuje odstup mezi námi a pachateli genocidy. Jsou tak zlí, že si nedokážeme nikdy představit sami sebe dělat takové věci. Ale když zvážíte příšerný nátlak, pod kterým lidé jednají, pak automaticky znovu připustíte jejich lidskost – a to se stává alarmující. Jste nuceni podívat se na situaci a říct, „Co bych mohl dělat? Někdy není odpověď povzbuzující.“

Francouzský novinář Jean Hatzfeld vyslechl deset členů hutujské milice, kteří jsou nyní ve vězení pro zabití mačetami desítek tisíc tutsijských obyvatel. Svědecké výpovědi těchto obyčejných mužů – většinou farmářů, návštěvníků kostela a dřívějších učitelů – jsou děsivé v tom, jak moc jsou založené na faktech a jak nelítostně líčí nepředstavitelné krutosti. Jejich slova nás nutí čelit nemyslitelnému znovu a znovu: že lidské bytosti jsou schopny naprosto odložit svou lidskost pro nesmyslnou ideologii, aby následovali a překročili příkazy charismatických autorit ke zničení každého, koho označí jako „Nepřítel.“ Pojdme popřemýšlet o několika těchto líčeních, které činí Truman Capote v porovnání s knihou *Chladnokrevně* mírnými.

„Od doby, co jsem začal zabíjet častěji, jsem začal pociťovat, že to pro mě nic neznamená. Chci jasně říct, že od prvního muže, kterého jsem zabil až po posledního, mi nebylo líto jediného z nich.“

„Dělali jsme práci na objednávku. Stavěli jsme se za nadšení každého. Shromáždili jsme se do týmů na fotbalovém hřišti a vyrazili lovit jako spřízněné duše.“

„Každý, kdo váhal zabít, kvůli pocitům lítosti, si opravdu musel dávat pozor na jazyk. Neříct nic o příčině své zdrženlivosti, kvůli strachu z obvinění ze spolupachatelství.“

„Zabili jsme každého, koho jsme vyslídili schovaného v rákosí. Zejména jsme neměli žádný důvod si vybírat, očekávat nebo se někoho bát. Byli jsme katy našich známých, našich sousedů. Prostě obyčejní řezníci.“

„Věděli jsme, že naši tutsijští sousedé nejsou vinni z nějakého zločinu, ale mysleli jsme si, že všichni Tutsiové jsou viníky našich ustavičných problémů. Už jsme na ně nepohlíželi jednotlivě. Nadále jsme je přestali rozeznávat. Jací byli, dokonce ani jako spolupracovníky. Stali se hrozbou větší, než jsme všichni dohromady zažili, důležitější než náš pohled na věci v komunitě. Takhle jsme uvažovali a současně zabíjeli.“

„Už jsme neviděli lidskou bytost, když jsme vyslídili Tutsijce v bažinách. Myslím osobu jako my, sdílející podobné myšlenky a pocity. Lov byl divoký, lovci byli divoši, lovení bylo kruté – krutost převzala vedení nad naší myslí.“

Obzvlášť dojemná reakce na tyto brutální vraždy a znásilnění, kterou se zabývá téma, ke kterému se vrátíme, pochází od Berthe, tutsijské ženy, která přežila:

„Předtím jsem věděla, že člověk může zabít jiného člověka, protože to se děje celou dobu. Nyní vím, že dokonce člověk, s kterým jste se dělil o jídlo, nebo s kterým jste spalil, dokonce i on vás může zabít bez nějakých potíží. Nejbližší soused vás může zabít svými zuby; to je to, co jsem se naučila během genocidy a můj pohled na svět už nikdy nebude stejný.“

Generálporučík Roméo Dallaire je autorem silné svědecké výpovědi o svých zkušenostech jako velitel sil pro asistenční misi OSN ve Rwandě, uveřejněné jako kniha *Shake hands with the devil* (později zfilmováno pod názvem *Podat ruku ďáblovi*). Ačkoli dokázal zachránit tisíce lidí svou hrdinskou důmyslností, tento špičkový vojenský velitel byl zcela zničen neschopností získat větší pomoc od OSN, aby předešel spoustě těchto hrůz. Skončil s několika post-traumatickými stresovými poruchami jako psychická oběť tohoto masakru.

Znásilnění Nankingu, Čína

Tak graficky šokující – avšak tak jednoduše vizualizovaný – je pojem znásilnění, kdy užíváme termín metaforicky, abychom popsali jiné, téměř nepředstavitelné ohavnosti války. Japonští vojáci povraždili mezi 260 000 až 350 000 čínských civilistů pouze během několika krvavých měsíců roku 1937. Tato čísla představují více mrtvých, než byl celkový počet obětí při atomovém bombardování Japonska a všech zahynulých občanů ve většině evropských zemí během celé 2. Světové války.

Nad rámeček pouhého čísla zabitých Číňanů, je pro nás důležité rozpoznat „nápaditě zlé“ způsoby vymyšlené jejich trýzniteli, aby učinili smrt dokonce žádoucí. Iniciátor vyšetřování tohoto horroru, Iris Chang, odhalil, že čínští muži byli využiti pro cvičení s bodáky a soutěž ve stínání. Odhadem 20 000 až 80 000 žen bylo znásilněno. Mnoho vojáků zašlo dále než ke znásilnění. Vykuchali ženy, odřezali jim ňadra a přibili je živé ke zdi. Otcové byli nuceni znásilňovat své dcery a synové své matky, zatímco ostatní členové rodiny přihlíželi.

Válka plodí krutost a barbarské chování vůči všem, jež jsou považováni za nepřátele, jako nelidské, démonické Ostatní. Znásilnění Nankingu je nechvalně známé pro názorné detaily strašlivých extrémů, kdy šli vojáci ponižovat a zničit nevinné občany, „nepřátele nebojovníky.“ Pokud by šlo o jednotlivý incident a ne jen další část historické tapiserie nelidského zacházení s civilisty, mohli bychom si myslet, že jde o anomálii. Britská vojska popravovala

a znásilňovala civilisty během Americké revoluční války. Sovětští Rudoarmějci znásilnili odhadem 100 000 berlínských žen na konci 2. světové války mezi lety 1945 až 1948. Kromě znásilnění a zavraždění více než 500 civilistů při masakru v My Lai v roce 1968, uveřejnil nedávno Pentagon utajované důkazy popisující 320 případů ohavností spáchaných Američany vůči vietnamským a kambodžským civilistům.

Dehumanizace a morální uvolnění v laboratoři

Můžeme předpokládat, že většina lidí je po většinu času stvořeními morálními. Ale představte si, že tato morálnost je jako řadicí páka, která se občas dostane do neutrální pozice. Když k tomu dojde, morálka se uvolní. V případě, že by auto stálo na svahu, vozidlo i řidič by sjeli strmě dolů. Výsledek pak určuje podstata okolností, ne řidičovy zkušenosti a úmysly. Tato jednoduchá analogie myslím zachycuje jedno ze stěžejních témat v teorii mravního uvolnění, jež vytvořil můj stanfordský kolega, Albert Bandura. V jedné z následujících kapitol posoudíme jeho teorii, která pomůže objasnit, proč někteří, jindy dobří lidé, mohou být vedeni k vykonání špatných věcí. V tomto momentě bych rád přešel k experimentálnímu výzkumu vedeného Bandurou a jeho asistenty, jež znázorňuje lehkost, s jakou může být morálka uvolněna díky taktické dehumanizaci potenciální oběti. V elegantní ukázce, která znázorňuje sílu dehumanizace, je na jediném slově ukázáno, jak dokáže zvýšit agresí vůči cíli. Pojdme se podívat, jak takový experiment funguje.

Představte si, že jste studentem vysoké školy, který se přihlásí jako dobrovolník pro studii skupinového řešení problémů jako součást tříčlenného týmu z vaší školy. Vaším úkolem je pomoci studentům z jiné vysoké školy vylepšit výkon jejich skupinového řešení problémů trestáním jejich chyb. Toto trestání spočívá v podávání elektrických šoků, jejichž síla se může zvyšovat podle závažnosti zkoušek a podle toho, jak po sobě zkoušky následují. Po zapsání vašeho jména a jmen ostatních z dalších týmů asistent odejde, aby řekl experimentátorovi, že studie může začít. Bude deset zkoušek, během kterékoli

z nich můžete rozhodnout, jak silný šok bude podán studentovi jiné skupiny ve vedlejší místnosti.

Aniž byste si uvědomili, že toto je součástí scénáře experimentu, „náhodou“ zaslechnete asistenta stěžujícího si přes interkom výzkumníkovi, že ti druzí studenti „se zdají být jako zvířata.“ Nevíte ale, že ve dvou dalších případech, kdy byly studenti jako vy náhodně přiřazeni, je asistent popíše jako „milé lidi“ nebo je vůbec nijak neoznačí.

Mají tato jednoduchá označení nějaký účinek? Z počátku se to tak nejevilo. Na první zkoušce všechny skupiny zareagují stejně, podáváním slabých šoků okolo druhého stupně. Ale brzy začne záležet, co každá skupina zaslechla o těch druhých neznámých. Pokud byste o nich nic nevěděli, podávali byste jim stabilně průměrné šoky zhruba pátého stupně. Pokud byste o nich smýšleli jako o „milých lidech“, zacházeli byste s nimi mnohem lidštějším způsobem, uštěďováním podstatně nižších šoků, přibližně třetího stupně. Avšak představíte-li si je jako zvířata, vypnou se veškeré pocity soucitu, které byste k nim mohli mít, a pokud pochybí, začnete jim uštěďovat šoky stále vyšší intenzity. Značně větší než v jiných případech, až se budete neustále přibližovat k vysokému stupni 8.

Na moment pozorně přemýšlejte o psychologických procesech, kdy prosté označení vypnulo vaši mysl. Zaslechnete osobu, kterou neznáte osobně, jak říká někomu významnému, kterého jste nikdy neviděli, že ostatní vysokoškoláci jako vy působí jako „zvěř.“ Tento jediný popisující termín změní vaše smýšlení o těchto ostatních. To vás vzdálí od představ o milých vysokoškolácích, kteří vám musí být více podobní než odlišní. Tento nový duševní soubor má mocný účinek na vaše chování. Post hoc racionalizace, kterými se obhajovali studenti, kteří se zúčastnili experimentu, byly fascinující. Studenti zdůvodňovali, proč bylo nutné uštěďit tolik šoků druhé skupině studentů, kteří byli označeni jako zvěř, během „udělování lekce“. Tento příklad užívání kontrolovaného experimentálního výzkumu k prozkoumání skrytých psychologických procesů, které se dějí ve významných světově reálných případech násilí, budou detailněji rozebrány v kapitolách 12 a 13, až budeme zvažovat, jak behaviorální vědci zkoumali různé aspekty psychologie zla.

Naše schopnost selektivně upoutat a uvolnit naše morální zásady...pomáhá vysvětlit, jak lidé mohou být v jednu chvíli barbarsky krutí, a milosrdní ve chvíli další.

-Albert Bandura

Hrůzné výjevy zneužívání ve vězení Abu Ghraib

Hnací silou této knihy byla potřeba lépe porozumět jak a proč bylo spácháno fyzické a psychologické týrání americkou vězeňskou policií na věznicích ve vězení Abu Ghraib v Iráku. Když fotografický důkaz tohoto týrání obletěl svět v květnu roku 2004, my všichni jsme poprvé v historii spatřili skutečné obrázky mladých amerických mužů a žen zapletených do nepředstavitelných podob tortury proti civilistům, které měli chránit. Mučitelé a mučedníci byli zachyceni na rozsáhlé ukázce digitálně dokumentovaných nemravností, které vojáci sami prováděli během svých násilnických eskapád.

Proč vytvářeli fotografické důkazy těchto protiprávních činů, které by je bezpochyby dostaly do potíží, pokud by byly objeveny? Na těchto „trofejních fotografiích“ podobných ukázkám, na kterých jsou hrdí lovci divoké zvěře se svými úlovky z předešlých let, jsme viděli muže a ženy při aktu zneužívání jejich pokorných zvířecích tvorů. Obrázky bití, fackování a kopání zadržených; skákání na jejich chodidla; nuceně naaranžovaných nahých, kápěmi zakrytých vězňů do vrstev a pyramid; nucení nahých vězňů, aby nosili dámské spodní prádlo přes hlavu; nucení vězňů mužského pohlaví masturbovat nebo napodobovat orální sex, zatímco byli fotografováni nebo natáčeni za smíchu či povzbuzování vojáky ženského pohlaví; věšení vězňů z trámů cely na delší časové úseky; tahání vězně kolem s vodítkem uvázaným okolo krku; a pomocí útoků psů bez náhubku zastrašovat vězně.

Věhlasný obrázek, který se odrazil z tohoto žaláře do ulic Iráku a každého koutu světa, byl onen „mužský trojúhelník“: kápí zahalený zadržený stojící na krabici v napjaté pozici s roztaženými pažemi vyčnívajícimi zpod příkrývky oděvu odhalující elektrické dráty připevněné k jeho prstům. Bylo mu řečeno, že bude popraven elektrickým šokem, pokud spadne z krabice, když

mu dojdou síly. Nezáleží na tom, že dráty nikam nevedly; záleží na tom, že věřil lži a musel zažít značný stres. Byly zde dokonce i více šokující fotografie, které však vláda Spojených států nepovolila vypustit na veřejnost. Důvodem bylo riziko, které by způsobilo větší poškození důvěryhodnosti a morální představy o armádě Spojených států a o administrativě prezidenta Bushe. Viděl jsem stovky takovýchto obrázků a byly vsutku děsivé.

Byl jsem silně rozrušen pohledem na takové utrpení, na takové projevy arogance, takovou lhostejnost k ponížení způsobené na bezmocných věznicích. Byl jsem také ohromen zjištěním, že jeden z trýznitelů, voják ženského pohlaví, kterému bylo teprve jednadvacet let, popsal tento čin jako „jen legrace a hry.“

Byl jsem v šoku, ale ne překvapený. Média a „lidé z ulice“ po celém světě se ptali, jak takové hrozné činy mohou být spáchány těmito sedmi muži a ženami, jež vojenští vůdci označili jako „nepoctivé vojáky“ a „pár černých ovcí.“ Místo toho, jsem se ptal sám sebe, jaké okolnosti v tomto vězení mohlo naklonit rovnováhu a vést i dobré vojáky ke spáchání tak špatných věcí. Abyste si byli jistí, postup situační analýzy pro takové zločiny je neomlouvá nebo je nečiní morálně přijatelné. Spíše jsem potřeboval najít smysl v tomto šílenství. Chtěl jsem pochopit, jak bylo možné pro osobnosti těchto mladých lidí, aby se natolik změnil v tak krátkém čase, že dokázali udělat tak nemyslitelné činy.

Paralelní vesmíry ve vězení Abu Ghraib a Stanfordském vězení

Příčinou toho, že jsem byl šokován, ale ne překvapen obrázky a příběhy týrání vězňů v Abu Ghraib, „malého obchodu hrůz“, bylo, že dříve už jsem viděl něco podobného. O tři desetiletí dříve, jsem byl svědkem děsivě podobných scén, jaké se vyvinuly v projektu, který jsem vedl podle svého návrhu: nazí, spoutaní vězni s taškami přes hlavy, dozorcí stoupající na záda vězňů, zatímco dělali kliky, dozorce jak sexuálně ponižují vězně a vězně trpící nesmírným stresem. Některé vizuální obrazy z mého experimentu jsou prakticky zaměnitelné s těmi s dozorcí a vězni z onoho vzdáleného, nechvalně známého vězení Abu Ghraib v Iráku.

Hraní rolí dozorců a vězňů vysokoškoláky v simulovaném vězeňském experimentu prováděném na Stanfordské univerzitě v létě roku 1971 se odrazilo ve skutečných dozorcích a skutečných vězních v Iráku roku 2003. Nejen, že jsem viděl takové události, já byl dokonce zodpovědný za vytvoření podmínek, které umožnily, aby takové týrání vzkvétalo. Jako hlavní vedoucí projektu jsem navrhl experiment tak, aby náhodně určení, normální, zdraví, inteligentní studenti vysoké školy hráli buď role dozorce, nebo vězně v realisticky simulovaném prostředí vězení, kde žili a pracovali po několik týdnů. Moji spolupracovníci na výzkumu, Craig Haney, Curt Banks a David Jaffe a já jsme chtěli porozumět některým z dynamik fungujících v psychologii uvězněných.

Jak se obyčejní lidé přizpůsobí takovému institucionálnímu prostředí? Jakou roli hrají rozdíly v moci mezi dozorcí a vězni v jejich každodenním vzájemném působení? Když dáte hodné lidi na špatné místo, vyhrají lidé nebo je toto místo zkazí? Mohlo by být násilí, které je endemické ve většině skutečných vězení, nepřítomné ve vězení plném dobrých chlapců ze střední třídy společnosti? Toto byly některé z otázek výzkumu, které měli být zkoumány v průběhu toho, co začalo jako prostá studie života ve vězení.

ZKOUMÁNÍ TEMNÉ STRÁNKY LIDSKÉ POVAHY

Naše společná cesta bude jedna z těch, o které by možná básník Milton řekl, že vede do „zjevné temnoty“. Zavede nás do míst, kde zlo, v jakémkoli smyslu slova, vzkvétalo. Setkáme se spoustou lidí, kteří udělali druhým velmi špatné věci, často kvůli vyššímu cíli, nejlepší ideologii a morální nezbytnosti. Ostražitě koukáte po démonech podél cesty, ale můžete být zklamáni jejich všedností a jejich podobností vašemu sousedovi. S vaším svolením vás, jako váš průvodce dobrodružstvím, pozvu, abyste kráčeli v jejich šlépějích, dívali se jejich očima, abyste získali pohled zasvěcence na zlo, co nejbližší a nejosobnější. Občas bude pohled vyloženě ošklivý, ale pouze zkoumáním a porozuměním příčin takového zla můžeme být schopni toto změnit, potlačit, přeměnit prostřednictvím moudrých rozhodnutí a inovativních veřejných akcí.

Suterén Jordanovy síně Stanfordské univerzity je pozadí, které použiju, abych vám pomohl pochopit, jaké to je být vězněm, dozorcem nebo nadřízeným dozorcem vězeňské stráže v této době na tomto zvláštním místě. Přestože je výzkum velmi známý z médií a některých výzkumných publikací, celý příběh nebyl nikdy předtím vyprávěn. Budu vyprávět o událostech, jak se vyvinou v první osobě, přítomném čase, se zdůrazněním nejdůležitějších činností každého dne a noci v chronologickém sledu. Poté, co zvážíme důsledky Stanfordského vězeňského experimentu – etické, teoretické a praktické – rozvineme základy psychologické studie zla zkoumáním rozsahu experimentálního a terénního výzkumu psychology, kteří objasňují na příkladech moc situačních sil nad individuálním chováním. V jednom detailním výzkumu budeme zkoumat přizpůsobivost, poslušnost, deindividualizaci, dehumanizaci, morální odpoutání a zlo nečinnosti.

„Lidé nejsou vězni osudu, ale pouze vězni své vlastní mysli,“ řekl prezident Franklin Roosevelt. Vězení je metaforou pro omezení svobody, jak doslovné, tak symbolické. Stanfordský vězeňský experiment původně vycházel z toho, být symbolickým vězením a stal se až příliš skutečným v myslích tamních vězňů a dozorců. Jaká jsou další dobrovolná vězení, která omezují naše základní svobody? Neurotické poruchy, nízké sebevědomí, stydlivost, předsudky, stud a přílišný strach z terorismu jsou jen některé z chimér, které omezují náš potenciál na svobodu a štěstí, které oslepují naše úplné pochopení světa okolo nás.

S těmito poznatky v paměti, se obrací naše pozornost k Abu Ghraib. Ale pojďme zajít dále než jen k novinovým titulům a obrázkům v televizi, abychom ve větší míře pochopili, jaké to je být vězeňským dozorcem, nebo vězněm v takovém hrozném vězení v době tohoto týrání. Tortura vnucuje svůj úhel pohledu do našeho vyšetřování v nových podobách, které přetrvávají už od dob inkvizice. Zavedu vás k vojenskému soudu jednoho z těchto vojenských policistů a budeme svědky některého z negativních dopadů na vojákovu jednání. Po celou dobu budeme uplatňovat vše, co víme o triadických komponentech našeho sociálního psychologického porozumění, zaměřování se na jednání lidí v podobných situacích, vytvořených a udržovaných systémovými

silami. Postavíme před soud řídicí strukturu armády Spojených států, agenty CIA a nejvyšší vládní představitele pro jejich spoluvinu ve vytváření nefunkčního systému, který zplodil týrání a zneužívání v Abu Ghraib.

První částí naší poslední kapitoly bude nabídka několika instrukcí, jak odolat nechtěnému sociálnímu vlivu, jak si vytvořit odolnost proti svůdným návnadám vlivu profesionálů. Chceme vědět, jak bojovat s taktikami ovládnutí mysli, které se používají, aby byla kompromitována naše svoboda volby vůči tyranii, podrobování se, vyhovování, poslušnosti a obavám z pochybování o sobě samém. Přestože kážu o síle situace, podporuji také schopnost lidí jednat dbale a zásadně, jako informovaní zástupci řídicí jejich jednání záměrnými způsoby. Pochopením, jak sociální vliv pracuje a uvědomění si, že každý z nás může podlehnout lstivým a pronikavým silám, se můžeme stát moudrými a rafinovanými spotřebiteli, namísto toho být jednoduše ovlivněni úředními činiteli, skupinovou dynamikou, přesvědčivými výzvami a dodržováním strategie.

Chtěl bych skončit pozměněním otázky, s kterou jsme začali. Namísto zvažování, zda byste byli schopni zla, chci, abyste přemýšleli, jestli byste byli schopni stát se hrdinou. Můj závěrečný argument představuje koncept „banality hrdinství.“ Věřím, že každý z nás je potenciální hrdina, čekající na správný okamžik situace učinit rozhodnutí jednat tak, aby pomohl ostatním, navzdory osobnímu riziku a obětování se. Ale čeká nás dlouhá cesta předtím, než se dostaneme k tomuto šťastnému závěru, takže *andiamo!*

Moc řekla světu,
 „Jsi můj.“
 A svět ji uvěznil na svém trůnu.
 Láska řekla světu, „Jsem tvá.“
 A svět jí dal svobodu svého domu.

-Rabíndranáth Thákur. *Zbloudilí ptáci (Stray Birds)*

3.2. Commentary

The main aim of the commentary is to compare the source text (ST) and the target text (TT) – the translation. The target text is in this part also analysed. The commentary consists of two main parts – the macro and micro approach. The source text, its function, purpose and style, the author and his intention and the reader is commented in the macro approach. The concrete problems and their solutions are stated and commented in the micro approach. The source text is found in the Appendices.

3.2.1. Macro approach

1. Source text

- The source – the first chapter from the book *“The Lucifer Effect”*, which introduce to the reader the aim of the book. The book is from the field of psychology and it is available in the printed form.
- The book is divided into the chapters and each chapter is divided into another smaller chapters. This text structuring makes the text coherent and enables the author to demonstrate his thesis in more situations. The structure is logical.

2. Background

- The background – quite strong impact on cultural background, especially from the field of religious, art, geography and of course from the field of psychology. The author refers in the text to few historical events. Also the knowledge of some psychological terms is an advantage, but it is not necessary. In the text are mentioned few geographical names, which cannot be so familiar for the reader, e. g. *Nanking, Abu Ghraib, Rwanda*.

3. Author

- Philip Zimbardo – the current leading American psychologist.
- Relationship – subjective (the text is written in the first person), personal (the author mentions his own thesis, opinions; one of the

chapters is analysis of the author's own experiment as the demonstration of his thesis).

4. Audience

- General public – for the general reader interested in the psychology in general or in the psychology of person.

5. Subject matter

- Character transformations – the author tries to explain why the good people start to do bad things. To explain to the people, what happens in human mind, what force them to act in a bad way. How can be possible that commonly polite, civilised and kind people can behave badly, sometimes up to in cruel way. That there are the situational and dispositional causes of character transformations. The author describes the process of the character transformation and uses some historical events as the appropriate demonstration. He describes the worst events of 20th century, e.g. *The rape of Rwanda*, *The rape of Nanking*, etc. In the text there are also some testimonies of people, who were in some way participated in these events.

6. Function of the text

- Informative.
- Depictive.
- Explaining.

7. Style of the text

- Popular scientific style – it makes the text more understandable and comprehensible for the reader, also more popular and more available for the general reader. The text written in this style is attractive not only for the specialist from the field of psychology, but also for the people, who are just interested in the psychology, but have no diplomas from this field. There is the main headline and the text is further divided into several smaller chapters with their own

sub headlines, which is the typical feature for the popular scientific style. There are also highlighted quotations that equate the text on the higher level of expertness. But because of writing in the first person, the usage of some metaphorical expressions there are also some characteristics of the journalistic style.

8. Language of the text

- Formal language – used in the combination with the idiomatic phrases, e.g. *few bad apples*; *to turn plowshares into swords of destruction*, the metaphorical expressions, e.g. *The Lucifer Effect*; *Satan, the “adversary of God”*; *self-serving protective shields* and the terms from the field of psychology, e.g. *powerful situational forces*, *self-integrity*, *dispositional view*, *dehumanization*, *inner determinant*, *outer determinant*, *to interact*, *perception*, *triadic components*, etc. The author also quotes the words of few another writers, such as the quotation from the book of *John Milton*, *Eric Hoffer* or *Rabindranath Tagore* but also quotes the words of the specialists such as historian *Elaine Pagels*, professor of religious studies *David Frankfurter*, sociologist *C. Wright Mills* etc.

3.2.2. Micro approach

Lexical level

Because of using the idioms, metaphorical expressions, terms from the field of psychology or quotations of some writers, there are few problems with the translation to deal with.

Terms appear in the text quite often, but the reader can understand them mostly without any detailed explanation. Only in few cases was the meaning of the terms consulted with specialised literature. Most of the Czech equivalents to these terms is the transcription or combination of transcription and equality.

ST: *inner determinants*

TT: *vnitřní determinanty*

ST: *outer determinants*

TT: *vnější determinanty*

ST: *dispositional and situational causes*

TT: *dispoziční a situační příčiny*

ST: *genetic makeup*

TT: *genetický make-up*

ST: *dynamic interaction*

TT: *dynamická interakce*

ST: *limbic system*

TT: *limbický systém*

ST: *post hoc rationalizations*

TT: *post hoc racionalizace*

ST: *deindividuation*

TT: *deindividualizace*

Idiom is a word connection or a phrase with its own meaning as a whole, so it cannot be translated literally. In the process of translation I was looking for the idioms in Czech with the same or as close as possible meaning as is expressed in English.

ST: *Better to reign in Hell than serve in Heaven.*

TT: *Lepší vládnout v pekle, nežli sloužit v nebi.*

ST: *Aberrant, illegal, or immoral behaviour by individuals in service professions, such as policemen ... is typically labeled the misdeeds of "a few bad apples."*

TT: *Nenormální, nezákonné či nemorální chování jednotlivců ve služebních profesích jako policisté ... je obvykle označeno prohrěšky „několika červivých jablek.“*

ST: *In the same vein, how well do you ...*

TT: *Ve stejném duchu, jak dobře ...*

ST: *We go to school, to work, on vacation ... **day in and year out.***

TT: *Chodíme do školy, do práce, jezdíme na dovolenou ... **den za dnem a rok za rokem.***

ST: *The image of a dreaded enemy threatening ... to send sons to war and empowers governments to rearrange priorities **to turn plowshares into swords of destruction.***

TT: *Představa obávaného nepřítele ohrožující ... aby poslali syny do války a umožnili vládě přeuspořádat priority a **překovat pluhy v meče.***

ST: The post hoc rationalizations the experimental students ... students in the process of “teaching them a good lesson”

TT: Post hoc racionalizace, kterými se obhajovali studenti, kteří se zúčastnili experimentu ... během „udělování lekce“.

ST: The media and the “person in the street” ... whom military leaders had labeled as “rogue soldiers” and “few bad apples.”

TT: Média a „lidé z ulice“ ... jež vojenští vůdci označili jako „nepoctivé vojáky“ a „pár černých ovcí.“

Quotation of the writer John Milton from his book *Paradise Lost* is the original Czech translation of this book. The decision for this solution was made on the ground of as good translation of the text as possible. The quotation is in the target language known in some version and it should stay changeless.

ST: The mind is its own place, and in itself can make a heaven of hell, a hell of heaven.

TT: Duše je místem sama o sobě a dovede nám nebe změnit na peklo a peklo na nebe.

During the process of translation was necessary to dealt with the problems how to translate the names of tribes in the function of adjective. In English is the form of the word without any changes, but in Czech is necessary to use the adjectival ending. I was reading few texts that discuss about these tribes. But the word was used in several different soundings. On the ground of this variety I decided for my own suggestion of translation, which I also found in one of the texts.

*ST: We're going ..., and one day **Hutu children** will have to ask what a **Tutsi child** looked like.”*

TT: „Vymaže každýho Tutsie a jednoho dne se budou muset **hutujské děti** ptát, jak vypadaly **tutsijské děti**.“

ST: She was **the only Tutsi** allowed to live so she could deliver a progress report to God as the witness of the genocide.

TT: Byla **jedinou tutsijskou ženou**, které bylo dovoleno žít, a tak mohla doručit Bohu svědectví o genocidě.

In the translated text is also used the translation of this problematic word in the form of noun in the function of attribute.

ST: First, she was moved by the widespread sense of the lower status of **the Hutu women** compared with the beauty and arrogance of **Tutsi women**.

TT: Přiměl ji k tomu široce rozšířený pocit nižšího postavení **žen kmene Hutu** v porovnání s krásou a arogancí **žen z kmene Tutsi**.

Also the translation of the names of tribes in the function of noun can be various. In the translation I used few possibilities how to deal with it.

ST: Three quarters of the entire **Tutsi population** were exterminated.

TT: Tři čtvrtiny veškeré **populace Tutsiů** byly vyhubeny.

ST: By some accounts it began when **a Hutu leader**, Mayor Silvester Cacumbibi, raped ...

TT: Podle všeho to začalo, když **náčelník Hutů**, starosta Silvester Cacumbibi, znásilnil ...

ST: They forced ... either the **majority Hutu** or **minority Tutsi** ... and administrative posts going to **the Tutsi**.

TT: Nutili ... buď za **většinu Hutů**, nebo za **menšinu Tutsiů** ... a administrativních pozic pro běžné **Tutsijce**.

*ST: It also became ... and rapes of **Tutsis** by being able ...*

*TT: Též se stalo ... a násilí vůči **lidem Tutsi** tím, být schopný ...*

During the translation's process was necessary to deal with the names of some organisations. Also in case of literary works was quite important to make a decision how to translate it. In all of these cases was the problem solved in the way of searching for the original translations in the Czech language and subsequently was these translations used. The reason for this decision was quite simple. The Czech speaking people knows these organisations or literary works under the specific names and the usage of different titles could be confusing for them. E. g.:

ST: Peoples Temple followers

TT: Chrám lidu

ST: Paradise Lost

TT: Ztracený ráj

ST: The Witches' Hammer

TT: Kladivo na čarodějnice

Grammatical level

Because in English is more often used the passive voice than in Czech, there comes about the changes in the grammatical structure in the translation. This phenomenon could be called **modulation**.

*ST: We reject the "Other" as different and dangerous because it's unknown, yet **we are thrilled** by contemplating ...*

*TT: Odmítáme "jiné" jako odlišné a nebezpečné, protože je neznámé, avšak **vzrušuje nás** pozorovat ...*

*ST: First, she **was moved** by the widespread sense of the lower status ...*

*TT: **Přiměl ji** k tomu široce rozšířený pocit nižšího postavení ...*

ST: Although he **was able** to save thousands of people by his heroic ingenuity, this top military commander ...

TT: Ačkoli **dokázal** zachránit tisíce lidí svou hrdinskou důmyslností, tento špičkový vojenský velitel ...

Quite frequent phenomenon in English is the usage of the infinitive constructions. These constructions were transposed by the dependent clauses.

ST: ...it turns to propaganda experts **to fashion** a program of hate.

TT: ...obrádí se na propagandistické odborníky, **aby vytvořili** program nenávisti.

ST: ...emboldens mothers and fathers **to send** sons to war and empowers governments ...

TT: ...povzbuzuje matky a otce, **aby poslali** syny do války a umožnili vládě ...

ST: Here I would like **to consider** briefly ...

TT: Zde bych rád, **abyste** letmo **zauvažovali** ...

In the source text is also used the complicated compound or complex sentences. For better understanding is necessary to divide them into two or more shorter sentences.

ST: We reject the "Other" as different and dangerous because it's unknown, yet we are thrilled by contemplating sexual excess and violations of moral codes by those who are not our kind.

TT: Odmítáme „Jiné“, jako odlišné a nebezpečné, protože je neznámé. Avšak vzrušuje nás pozorovat sexuální výstřednosti a porušování morálních kodexů těmi, kteří nejsou našeho druhu.

ST: Unlike the rapes of Chinese women by Japanese soldiers in Nanking (to be described subsequently), where the details of the nightmare were blurred by failures in early reporting and the reluctance of the Chinese to relieve that experience by sharing it with outsiders, much is known about the psychological dynamics of the rape of Rwandan women.

TT: Na rozdíl od znásilňování čínských žen japonskými vojáky v Nankingu (bude popsáno později) je známo více o psychologické dynamice znásilňování rwandských žen. Detaily této noční můry byly zahlazeny díky nezdaru o tomto dříve informovat a díky zdráhání se Číňanů ulevit si od této zkušenosti podělením se o ni s ostatními.

The understanding could be also made harder because of the condensed sentences by using of many nouns. The dividing into more sentences is required.

ST: First, she was moved by the widespread sense of the lower status of the Hutu women compared with the beauty and arrogance of Tutsi women.

TT: Přiměl ji k tomu široce rozšířený pocit nižšího postavení žen kmene Hutu v porovnání s krásou a arogancí žen z kmene Tutsi.

The condensation of the text is also caused by using the gerunds and present participles.

- Gerunds: Satan succeeds in **tempting** Adam and Eve; the spiritual condition of **having** an inner black hole; by **making** people focus only on oneself in this way; we are thrilled by **contemplating** sexual excess; by **focusing** on the social construction; ...
- Present participles: white angels **dancing** about the dark heavens; horned devils **inhabiting** the bright white space of Hell; for those **suffering** the mortal malady; harmony of love that unites all **living** creatures; significant thread **tying** these atrocities; ...

The author also used in the text the direct speech. The direct speech is used in case of testimonies or commentaries to some topic.

ST: "When you do murder trials, you realize that we are all susceptible, and you wouldn't even dream you would ever commit this act. But you come to understand that everyone is susceptible. It could happen to me, it could to my daughter. It could happen to you."

TT: "Když se věnujete soudním řízením o vraždách, uvědomíte si, že my všichni jsme náchylní, i když by vás ani nenapadlo, že byste se někdy dopustili takového činu. Ale pochopíte, že každý může snadno podlehnout. Může se to stát mě, může se to stát mé dceři, může se to stát vám."

ST: „We're going to kill all the Tutsi, and one day Hutu children will have to ask what a Tutsi child looked like.“

TT: „Vyvraždíme každého Tutsie a jednoho dne se budou muset hutujské děti ptát, jak vypadaly tutsijské děti.“

3.3. Glossary

English	Czech
abusing	zneužívání
awareness	uvědomění si
biases – systematic deviations of observed values from the true value[24]	tendence – systematické odchylky sledovaných hodnot od pravdivé hodnoty
compassion	soucit
conundrum	zapeklitá otázka
corrections officer	vězeňská stráž
crucible	zkouška ohněm
cupiditas – from Latin, meaning as desirous[25]	cupiditas, chtivost
degradation	ponížení
dehumanization	dehumanizace
deindividuation – loss of self-awareness and evaluation apprehension; occurs in group situations that foster anonymity and draw attention away from the individual[26]	deindividualizace – ztráta sebeuvědomění a hodnocení obav; vyskytuje se ve skupinových situacích, které podporují anonymitu a odtáhnou pozornost od jednotlivce
depravity	nemravnost
disability	postižení
enthusiasm	nadšení
failure	selhání
fallout	dopad

fundamental question	zásadní otázka
genetic inheritance	dědičnost
genetic make-up	genetický make-up
grace	boží milost
group dynamic – a system of behaviours and psychological processes occurring within a social group or between social groups[27]	skupinová dynamika – systém chování a psychologických procesů vyskytujících se uvnitř sociální skupiny nebo mezi sociálními skupinami
heroism – the quality or attribute of a hero or heroine, refers to courageous action[28]	hrdinství – vlastnost nebo rys hrdiny nebo hrdinky, týká se odvážného jednání
human being	lidská bytost
humiliation	ponížení
implication	důsledek
impulse	popud
inaction	nečinnost
indifference	lhostejnost
inner determinant	vnitřní determinant
intentionally	úmyslně
interaction – the effect of one factor depends on another factor[29]	vzájemné působení, interakce – působení jednoho faktoru na druhý faktor
jurisprudence	právní věda
justification	ospravedlnění
kindred spirits	spřízněné duše

light-bearer	světloňoš
limbic system – the innermost borders of the cerebral hemispheres which are involved in emotion, motivation, and sexual and feeding behaviour[30]	limbický systém – nejniternější/nejvnitřnější hranice cerebrální hemisféry, která aktivuje emoce, motivace a sexuální a stravovací reakce
mental construction	smýšlení
metamorphosis	proměna
moral standards	morální zásady
nature	povaha
obedience – compliance with higher authorities in a hierarchical structure[31]	poslušnost – soulad s vyššími autoritami dle hierarchické struktury
outer determinant	vnější determinant
pathogen – an agent producing the disease[32]	patogen – činitel způsobující onemocnění
pathology – the science and study of the causes and effects of disease processes[33]	patologie – věda a zkoumání příčin a následků procesů průběhu onemocnění
perception – the process whereby the brain gives order and meaning to the sensations it receives[34]	vnímání – proces, pomocí něhož mozek dává příkazy a význam citům, které obdrží tyto příkazy a významy
plague	epidemie
post hoc rationalization – subsequent justification and reasoning[35]	post hoc racionalizace - následné ospravedlnění a zdůvodnění
post-traumatic stress disorder (PTSD) – a state of anxiety, depression, and psychological “numbing” following exposure to a severe trauma[36]	posttraumatická stresová porucha – stav úzkosti, deprese a duševního ochromení jako následek vážného duševního otřesu

prerogative	nadřazenost
psyche	duše
remorseless	nelítostný
self-esteem	sebevědomí
susceptible	snadno podléhající
testimony	svědecká výpověď
to distress	rozrušit
to orchestrate	(z)organizovat
to reveal	odhalit
to witness	být svědkem
transformation	proměna
triadic components – each of three variables can influence the two remaining[37]	triadické komponenty – každá za tři proměnných může ovlivňovat zbývající dvě
unsiderable	nežádoucí
vector	přenašeč
whistle-blower	informátor

4. CONCLUSION

The main aim of the thesis was to translate the text from the field of social sciences from the English language to the Czech language. The thesis also contains the analysis of the source and the translated text, the glossary of specific terms used in the text with their Czech equivalents and the introduction in the theory of translation.

In the theoretical part are stated the definitions, what is the translation, the procedures of finding the right equivalent, the types of the translation, the translation methods and the functional styles. Especially the scientific and popular scientific style is described in more detailed way.

The source text is from the field of psychology and it is supposed to be written in the popular scientific style somewhere with the features of the journalistic style. According to this the source text is quite understandable and this makes the text suitable for the general public with interest in the psychology and psychological processes. The used terminology is not absolutely unknown or is explained in the text. For better understanding of the issue uses the author a lot of examples. Because of the more frequent usage of passive voice in English was necessary to transform the sentences in the active voice in the Czech translation. There were also some difficulties how to deal with the creating of adjective from the unknown proper nouns in the Czech language. The idioms used in the source text were replaced by the Czech idioms with the same meaning. For the popular scientific text is typical to use longer and complicated sentences. In few cases was necessary to create two or more shorter and simpler sentences for better understanding. Due to the using of gerunds and present participles are the English sentences condensed. In the translation were these constructions replaced by the dependent clauses.

The translation was helpful for my vocabulary, for my language skills but also for my general knowledge. At the same time I gained the idea about the work of translator and about many difficulties, which need to be dealt with regard to the different language system.

On the one hand reading and translating of the text was strenuous due to the depressing topic of the text. To read about the atrocities which really

happens and are narrated by people, who come through it was a couple of time really exhausting. But it opened my eyes. On the other hand was the translating of this psychological text really interesting and also entertaining, thinking about the possibilities how to translate some expressions, looking for the perfect equivalents, to pay an attention to the difference of both language systems, etc.

During the work on my thesis I read and used a lot of sources. Some of them were in printed form, some of them were available on the internet. The information in these sources was really helpful.

5. ENDNOTES

- 1 Kufnerová, a další. *Překládání a čeština*, p. 96
- 2 Ibid., p. 97
- 3 Newmark, P. *A Textbook of Translation*, p. 48
- 4 Kufnerová, a další. p. 39
- 5 Newmark, P. *About Translation*, pp. 43-45
- 6 Knittlová, D. *K teorii i praxi překladau*, pp. 19-20
- 7 Ibid., pp. 99-103
- 8 Ibid., p. 14
- 9 Ibid., pp. 14-15
- 10 Ibid., p. 21
- 11 Newmark, P. *A Textbook of Translation*, p. 45
- 12 Ibid., p. 46
- 13 Ibid., p. 46
- 14 Ibid., p. 46
- 15 Ibid., p. 46
- 16 Ibid., p. 46
- 17 Ibid., p. 47
- 18 Ibid., p. 47
- 19 Ibid., p. 47
- 20 Knittlová, D. p. 121
- 21 Ibid., pp. 136-138
- 22 Ibid., p. 138
- 23 Azcitaty.cz [online]
- 24 Bláha, Šemberová. *Anglický výkladový slovník vybraných odborných termínů z psychologie, sociologie, etiky a sociální práce*, p. 21

- 25 Oxford dictionary [online]
- 26 Bláha, Šemberová. p. 49
- 27 Wikipedia [online]
- 28 Ask.com [online]
- 29 Bláha, Šemberová. p. 96
- 30 Ibid., p. 105
- 31 Ibid., p. 125
- 32 Ibid., p. 132
- 33 Ask.com [online]
- 34 Bláha, Šemberová. p. 133
- 35 Skepticsplay.cz [online]
- 36 Bláha, Šemberová. p. 139
- 37 Wikisofia [online]

6. BIBLIOGRAPHY

Print sources

BLÁHA, Jan a ŠEMBEROVÁ, Jana. *Anglický výkladový slovník vybraných termínů z psychologie, sociologie, etiky a sociální práce.* Praha : Nakladatelství TRITON, s. r. o. , 2004. ISBN 80-7254-467-5.

COLLYAH, Bruce, a kol. *English-Czech dictionary, Anglicko-český slovník.* Praha: Fin Publishing s. r. o., 2006. ISBN 80-86002-65-9.

FRONEK, Josef. *Velký anglicko-český česko-anglický slovník.* Praha: Leda spol. s r. o., 2007. ISBN 80-7335-114-5.

KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu.* Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2000. ISBN 80-244-0143-6.

KUFNEROVÁ, Zlata, a další. *Překládání a čeština.* Jinočany : Nakladatelství H & H, 1994. ISBN 80-85787-14-8.

NEWMARK, Peter. *A textbook of translation.* Upper Saddle River/US : Pearson Education (US), 1988. ISBN 0-13-912593-0.

NEWMARK, Peter. *About translation.* Clevedon : Cromwell Press Ltd. , 1991. ISBN 1-85359-118-1.

Internet sources

Azcitaty.cz [online]. Available from: <http://azcitaty.cz/citaty/john-milton/>
[Retrieved 15th January 2014]

Slovníky Lingea.cz [online]. Available from: <http://slovniky.lingea.cz/?set=encz&n=7ffff>

Oxford dictionaries.com [online]. Available from: <http://www.oxforddictionaries.com/>

Oxford dictionaries.com. Cupidity [online]. Available from: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/cupidity?q=cupidity>.
[Retrieved 28th March 2014].

Wikisofia.cz. Albert Bandura [online]. Available from: http://wikisofia.cz/index.php/Albert_Bandura. [Retrieved 28th March 2014].

Wikipedia.org. Group dynamics [online]. Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Group_dynamics. [Retrieved 28th March 2014].

Ask.com. What is heroism [online]. Available from: <http://www.ask.com/question/what-is-heroism>. [Retrieved 28th March 2014].

Ask.com. What does pathology mean [online]. Available from: <http://www.ask.com/question/what-does-pathology-mean>. [Retrieved 28th March 2014].

Scepticsplay.blogspot.cz. Post hoc vs post hoc [online]. Available from: <http://skepticsplay.blogspot.cz/2008/09/post-hoc-vs-post-hoc.html>. [Retrieved 28th March 2014].

7. ABSTRACT

The aim of this thesis is to create the quality translation of a text from the field of social sciences, concretely from the psychology. Further to analyse and comment not only the source text, but also the translation and create the glossary of chosen specific terms from the field of psychology and in the text used expressions for better understanding of the text. The source text is written in the English language and is translated into the Czech language. The thesis is divided into two parts, the theoretical and practical part.

The theoretical part is made up of the introduction in the field of translation, describes the translating procedures and methods, the equivalency problems and the functional styles. More detailed is defined the scientific and the subcategory of this style, the popular scientific style, because the source text is an example of this style. The theoretical knowledge is then used in the practical part.

The practical part contains more parts. The first one is the translation of the source text. The next one is the source text analysis and the commentary to the translation. This part is completed with the examples. The last one part of the practical part of this thesis is the glossary with the chosen expressions and specific terms, which appeared in the text together with their Czech equivalents.

8. RESUMÉ

Cílem této bakalářské práce je vytvořit kvalitní překlad textu z oblasti sociálních věd, konkrétně z oblasti psychologie. Dále analyzovat a okomentovat jak původní text, tak i překlad tohoto textu a sestavit glosář vybraných odborných pojmů z oblasti psychologie a v textu použitých výrazů pro lepší pochopení textu. Původní text je psaný v anglickém jazyce a je přeložen do jazyka českého. Práce je rozdělena na dvě části, a to část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část je tvořena úvodem do oblasti překladu, popisuje překladatelské postupy a metody, problematiku ekvivalence a funkční styly. Podrobněji jsou zde definovány styly odborný a odnož tohoto stylu, tj. styl populárně naučný, neboť překládaný text je ukázkou tohoto stylu. Teoretické poznatky jsou poté dále uplatněny v části praktické.

Praktická část obsahuje více částí. První z nich je samotný překlad původního textu. Další částí je analýza zdrojového textu a komentář k překladu. Součástí jsou příklady a ukázky. Poslední součástí praktické části této bakalářské práce je glosář s vybranými pojmy a odbornými výrazy, které se vyskytly v textu spolu s jejich českými ekvivalenty.

9. APPENDICIES

CHAPTER ONE

The Psychology of Evil: Situated Character Transformations

The mind is its own place, and in itself can make a heaven of hell, a hell of heaven.

—John Milton, *Paradise Lost*

Look at this remarkable image for a moment. Now close your eyes and conjure it in your memory.

Does your mind's eye see the many white angels dancing about the dark heavens? Or do you see the many black demons, horned devils inhabiting the bright white space of Hell? In this illusion by the artist M. C. Escher, both perspectives are equally possible. Once aware of the congruence between good and evil, you cannot see only one and not the other. In what follows, I will not allow you to drift back to the comfortable separation of Your Good and Faultless Side from Their Evil and Wicked Side. "Am I capable of evil?" is the question that I want you to consider over and over again as we journey together to alien environments.

Three psychological truths emerge from Escher's image. First, the world is filled with both good and evil—was, is, will always be. Second, the barrier between good and evil is permeable and nebulous. And third, it is possible for angels to become devils and, perhaps more difficult to conceive, for devils to become angels.

Perhaps this image reminds you of the ultimate transformation of good into evil, the metamorphosis of Lucifer into Satan. Lucifer, the "light bearer," was God's favorite angel until he challenged God's authority and was cast into Hell along with his band of fallen angels. "Better to reign in Hell than serve in Heaven," boasts Satan, the "adversary of God" in Milton's *Paradise Lost*. In Hell, Lucifer-Satan becomes a liar, an empty imposter who uses boasts, spears, trumpets, and banners, as some national leaders do today. At the Demonic Conference in Hell of all the major demons, Satan is assured that he cannot regain Heaven in any direct confrontation.¹ However, Satan's statesman, Beelzebub, comes up with the most evil of solutions in proposing to avenge themselves against God by corrupting God's greatest creation, humankind. Though Satan succeeds in tempting Adam and Eve to disobey God and be led into evil, God decrees that they will in

time be saved. However, for the rest of time, Satan will be allowed to slither around that injunction, enlisting witches to tempt people to evil. Satan's intermediaries would thereafter become the target of zealous inquisitors who want to rid the world of evil, but their horrific methods would breed a new form of systemic evil the world had never before known.

Lucifer's sin is what thinkers in the Middle Ages called "cupiditas."^{*} For Dante, the sins that spring from that root are the most extreme "sins of the wolf," the spiritual condition of having an inner black hole so deep within oneself that no amount of power or money can ever fill it. For those suffering the mortal malady called cupiditas, whatever exists outside of one's self has worth only as it can be exploited by, or taken into one's self. In Dante's Hell those guilty of that sin are in the ninth circle, frozen in the Lake of Ice. Having cared for nothing but self in life, they are encased in icy Self for eternity. By making people focus only on oneself in this way, Satan and his followers turn their eyes away from the harmony of love that unites all living creatures.

The sins of the wolf cause a human being to turn away from grace and to make self his only good—and also his prison. In the ninth circle of the Inferno, the sinners, possessed of the spirit of the insatiable wolf, are frozen in a self-imposed prison where prisoner and guard are fused in an egocentric reality.

In her scholarly search for the origins of Satan, the historian Elaine Pagels offers a provocative thesis on the psychological significance of Satan as humanity's mirror:

What fascinates us about Satan is the way he expresses qualities that go beyond what we ordinarily recognize as human. Satan evokes more than the greed, envy, lust, and anger we identify with our own worst impulses, and more than what we call brutality, which imputes to human beings a resemblance to animals ("brutes"). . . . Evil, then, at its worst, seems to involve the supernatural—what we recognize, with a shudder, as the diabolic inverse of Martin Buber's characterization of God as "wholly other."²

We fear evil, but are fascinated by it. We create myths of evil conspiracies and come to believe them enough to mobilize forces against them. We reject the "Other" as different and dangerous because it's unknown, yet we are thrilled by

^{*}*Cupiditas*, in English, is cupidity, which means avarice, greed, the strong desire for wealth or power over another. What *cupiditas* means is the desire to turn into oneself or take into oneself everything that is "other" than self. For instance, lust and rape are forms of cupiditas, because they entail using another person as a thing to gratify one's own desire; murder for profit is also cupiditas. It is the opposite of the concept of *caritas*, which means envisioning oneself as part of a ring of love in which each individual self has worth in itself but also as it relates to every other self. "Do unto others as you would have them do unto you" is a weak expression of *caritas*. The Latin "*Caritas et amor, Deus ibi est*" is probably the best expression of the concept "wherever caritas and love are, God is."

contemplating sexual excess and violations of moral codes by those who are not our kind. Professor of religious studies David Frankfurter concludes his search for Evil Incarnate by focusing on the social construction of this evil other.

[T]he construction of the *social* Other as cannibal-savage, demon, sorcerer, vampire, or an amalgam of them all, draws upon a consistent repertoire of symbols of inversion. The stories we tell about people out on the periphery play with their savagery, libertine customs, and monstrosity. At the same time, the combined horror and pleasure we derive from contemplating this Otherness—sentiments that influenced the brutality of colonists, missionaries, and armies entering the lands of those Others—certainly affect us at the level of individual fantasy, as well.³

TRANSFORMATIONS: ANGELS, DEVILS, AND THE REST OF US MERE MORTALS

The Lucifer Effect is my attempt to understand the processes of transformation at work when good or ordinary people do bad or evil things. We will deal with the fundamental question “What makes people go wrong?” But instead of resorting to a traditional religious dualism of good versus evil, of wholesome nature versus corrupting nurture, we will look at real people engaged in life’s daily tasks, enmeshed in doing their jobs, surviving within an often turbulent crucible of human nature. We will seek to understand the nature of their character transformations when they are faced with powerful situational forces.

Let’s begin with a definition of evil. Mine is a simple, psychologically based one: *Evil consists in intentionally behaving in ways that harm, abuse, demean, dehumanize, or destroy innocent others—or using one’s authority and systemic power to encourage or permit others to do so on your behalf.* In short, it is “knowing better but doing worse.”⁴

What makes human behavior work? What determines human thought and action? What makes some of us lead moral, righteous lives, while others seem to slip easily into immorality and crime? Is what we think about human nature based on the assumption that *inner determinants* guide us up the good paths or down the bad ones? Do we give insufficient attention to the *outer determinants* of our thoughts, feelings, and actions? To what extent are we creatures of the situation, of the moment, of the mob? And is there anything that anyone has ever done that you are absolutely certain you could never be compelled to do?

Most of us hide behind egocentric biases that generate the illusion that we are special. These self-serving protective shields allow us to believe that each of us is above average on any test of self-integrity. Too often we look to the stars through the thick lens of personal invulnerability when we should also look down to the slippery slope beneath our feet. Such egocentric biases are more commonly found in societies that foster independent orientations, such as Euro-

American cultures, and less so in collectivist-oriented societies, such as in Asia, Africa, and the Middle East.⁵

In the course of our voyage through good and evil, I will ask you to reflect upon three issues: How well do you really know yourself, your strengths and weaknesses? Does your self-knowledge come from reviewing your behavior in familiar situations or from being exposed to totally new settings where your old habits are challenged? In the same vein, how well do you really know the people with whom you interact daily: your family, friends, co-workers, and lover? One thesis of this book is that most of us know ourselves only from our limited experiences in familiar situations that involve rules, laws, policies, and pressures that constrain us. We go to school, to work, on vacation, to parties; we pay the bills and the taxes, day in and year out. But what happens when we are exposed to totally new and unfamiliar settings where our habits don't suffice? You start a new job, go on your first computer-matched date, join a fraternity, get arrested, enlist in the military, join a cult, or volunteer for an experiment. The old you might not work as expected when the ground rules change.

Throughout our journey I would like you to continually ask the "Me also?" question as we encounter various forms of evil. We will examine genocide in Rwanda, the mass suicide and murder of Peoples Temple followers in the jungles of Guyana, the My Lai massacre in Vietnam, the horrors of Nazi concentration camps, the torture by military and civilian police around the world, and the sexual abuse of parishioners by Catholic priests, and search for lines of continuity between the scandalous, fraudulent behavior of executives at Enron and World-Com corporations. Finally, we will see how some common threads in all these evils run through the recently uncovered abuses of civilian prisoners at Abu Ghraib Prison in Iraq. One especially significant thread tying these atrocities together will come out of a body of research in experimental social psychology, particularly a study that has come to be known as the Stanford Prison Experiment.

Evil: Fixed and Within or Mutable and Without?

The idea that an unbridgeable chasm separates good people from bad people is a source of comfort for at least two reasons. First, it creates a binary logic, in which Evil is *essentialized*. Most of us perceive Evil as an entity, a quality that is inherent in some people and not in others. Bad seeds ultimately produce bad fruits as their destinies unfold. We define evil by pointing to the really bad tyrants in our era, such as Hitler, Stalin, Pol Pot, Idi Amin, Saddam Hussein, and other political leaders who have orchestrated mass murders. We must also acknowledge the more ordinary, lesser evils of drug dealers, rapists, sex-trade traffickers, perpetrators of fraudulent scams on the elderly, and those whose bullying destroys the well-being of our children.

Upholding a Good–Evil dichotomy also takes "good people" off the responsibility hook. They are freed from even considering their possible role in creating,

sustaining, perpetuating, or conceding to the conditions that contribute to delinquency, crime, vandalism, teasing, bullying, rape, torture, terror, and violence. “It’s the way of the world, and there’s not much that can be done to change it, certainly not by me.”

An alternative conception treats evil in *incrementalist* terms, as something of which we are all capable, depending on circumstances. People may at any time possess a particular attribute (say intelligence, pride, honesty, or evil) to a greater or lesser degree. Our nature can be changed, whether toward the good or the bad side of human nature. The incrementalist view implies an acquisition of qualities through experience or concentrated practice, or by means of an external intervention, such as being offered a special opportunity. In short, we can learn to become good or evil regardless of our genetic inheritance, personality, or family legacy.⁶

Alternative Understandings: Dispositional, Situational, and Systemic

Running parallel to this pairing of essentialist and incremental conceptions is the contrast between *dispositional* and *situational* causes of behavior. When faced with some unusual behavior, some unexpected event, some anomaly that doesn’t make sense, how do we go about trying to understand it? The traditional approach has been to identify inherent personal qualities that lead to the action: genetic makeup, personality traits, character, free will, and other dispositions. Given violent behavior, one searches for sadistic personality traits. Given heroic deeds, the search is on for genes that predispose toward altruism.

In the United States, a rash of shootings in which high school students murder and wound scores of other students and teachers rocks suburban communities.⁷ In England, a pair of ten-year-old boys kidnap two-year-old Jamie Bulger from a shopping center and brutally murder him in cold blood. In Palestine and Iraq, young men and women become suicide bombers. In most European countries during World War II, many people protected Jews from capture by the Nazis even though they knew that if they were caught, they and their families would be killed. In many countries “whistle-blowers” risk personal loss by exposing injustice and immoral actions of superiors. Why?

The traditional view (among those who come from cultures that emphasize individualism) is to look within for answers—for pathology or heroism. Modern psychiatry is dispositionally oriented. So are clinical psychology and personality and assessment psychology. Most of our institutions are founded on such a perspective, including law, medicine, and religion. Culpability, illness, and sin, they assume, are to be found within the guilty party, the sick person, and the sinner. They begin their quest for understanding with the “Who questions”: *Who* is responsible? *Who* caused it? *Who* gets the blame? and *Who* gets the credit?

Social psychologists (such as myself) tend to avoid this rush to dispositional judgment when trying to understand the causes of unusual behaviors. They pre-

fer to begin their search for meaning by asking the “What questions”: *What* conditions could be contributing to certain reactions? *What* circumstances might be involved in generating behavior? *What* was the situation like from the perspective of the actors? Social psychologists ask: To what extent can an individual’s actions be traced to factors outside the actor, to situational variables and environmental processes unique to a given setting?

The dispositional approach is to the situational as a medical model of health is to a public health model. A medical model tries to find the source of the illness, disease, or disability within the affected person. By contrast, public health researchers assume that the vectors of disease transmission come from the environment, creating conditions that foster illness. Sometimes the sick person is the end product of environmental pathogens, which unless counteracted will affect others, regardless of attempts to improve the health of the individual. For example, in the dispositional approach a child who exhibits a learning disability may be given a variety of medical and behavioral treatments to overcome that handicap. But in many cases, especially among the poor, the problem is caused by ingesting lead in paint that flakes off the walls of tenement apartments and is worsened by conditions of poverty—the situational approach. These alternative perspectives are not just abstract variations in conceptual analyses but lead to very different ways of dealing with personal and societal problems.

The significance of such analyses extends to all of us who, as intuitive psychologists, go about our daily lives trying to figure out why people do what they do and how they may be changed to do better. But it is the rare person in an individualist culture who is not infected with a dispositional bias, always looking first to motives, traits, genes, and personal pathologies. Most of us have a tendency both to overestimate the importance of dispositional qualities and to underestimate the importance of situational qualities when trying to understand the causes of other people’s behavior.

In the following chapters I will offer a substantial body of evidence that counterbalances the dispositional view of the world and will expand the focus to consider how people’s character may be transformed by their being immersed in situations that unleash powerful situational forces. People and situations are usually in a state of dynamic interaction. Although you probably think of yourself as having a consistent personality across time and space, that is likely not to be true. You are not the same person working alone as you are in a group; in a romantic setting versus an educational one; when you are with close friends or in an anonymous crowd; or when you are traveling abroad as when at home base.

The *Malleus Maleficarum* and the Inquisition’s WID Program

One of the first documented sources of the widespread use of the dispositional view to understand evil and rid the world of its pernicious influence is found in a text that became the bible of the Inquisition, the *Malleus Maleficarum*, or “The

Witches' Hammer."⁸ It was required reading for the Inquisition judges. It begins with a conundrum to be solved: How can evil continue to exist in a world governed by an all-good, all-powerful God? One answer: God allows it as a test of men's souls. Yield to its temptations, go to Hell; resist its temptations, and be invited into Heaven. However, God restricted the Devil's direct influence over people because of his earlier corruption of Adam and Eve. The Devil's solution was to have intermediaries do his evil bidding by using witches as his indirect link to people they would corrupt.

To reduce the spread of evil in Catholic countries, the proposed solution was to find and eliminate witches. What was required was a means to identify witches, get them to confess to heresy, and then destroy them. The mechanism for witch identification and destruction (which in our times might be known as the WID program) was simple and direct: find out through spies who among the population were witches, test their witchly natures by getting confessions using various torture techniques, and kill those who failed the test. Although I have made light of what amounted to a carefully designed system of mass terror, torture, and extermination of untold thousands of people, this kind of simplistic reduction of the complex issues regarding evil fueled the fires of the Inquisition. Making "witches" the despised dispositional category provided a ready solution to the problem of societal evil by simply destroying as many agents of evil as could be identified, tortured, and boiled in oil or burned at the stake.

Given that the Church and its State alliances were run by men, it is no wonder that women were more likely than men to be labeled as witches. The suspects were usually marginalized or threatening in some way: widowed, poor, ugly, deformed, or in some cases considered too proud and powerful. The terrible paradox of the Inquisition is that the ardent and often sincere desire to combat evil generated evil on a grander scale than the world had ever seen before. It ushered in the use by State and Church of torture devices and tactics that were the ultimate perversion of any ideal of human perfection. The exquisite nature of the human mind, which can create great works of art, science, and philosophy, was perverted to engage in acts of "creative cruelty" that were designed to break the will. The tools of the trade of the Inquisition are still on display in prisons around the world, in military and civilian interrogation centers, where torture is standard operating procedure (as we shall see later in our visit to Abu Ghraib Prison).⁹

Power Systems Exert Pervasive Top-Down Dominance

My appreciation of the power residing in systems started with an awareness of how institutions create mechanisms that translate ideology—say, the causes of evil—into operating procedures, such as the Inquisition's witch hunts. In other words, my focus has widened considerably through a fuller appreciation of the ways in which situational conditions are created and shaped by higher-order

factors—*systems* of power. Systems, not just dispositions and situations, must be taken into account in order to understand complex behavior patterns.

Aberrant, illegal, or immoral behavior by individuals in service professions, such as policemen, corrections officers, and soldiers, is typically labeled the misdeeds of “a few bad apples.” The implication is that they are a rare exception and must be set on one side of the impermeable line between evil and good, with the majority of good apples set on the other side. But who is making the distinction? Usually it is the guardians of the system, who want to isolate the problem in order to deflect attention and blame away from those at the top who may be responsible for creating untenable working conditions or for a lack of oversight or supervision. Again the bad apple—dispositional view ignores the apple barrel and its potentially corrupting situational impact on those within it. A systems analysis focuses on the barrel makers, on those with the power to design the barrel.

It is the “power elite,” the barrel makers, often working behind the scenes, who arrange many of the conditions of life for the rest of us, who must spend time in the variety of institutional settings they have constructed. The sociologist C. Wright Mills has illuminated this black hole of power:

The power elite is composed of men whose positions enable them to transcend the ordinary environments of ordinary men and women; they are in positions to make decisions having major consequences. Whether they do or do not make such decisions is less important than the fact that they do occupy such pivotal positions: their failure to act, their failure to make decisions, is itself an act that is often of greater significance than the decisions they do make. For they are in command of the major hierarchies and organizations of modern society. They rule the big corporations. They run the machinery of state and claim its prerogatives. They direct the military establishment. They occupy strategic command posts of the social structure, in which are now centered the effective means of power and the wealth and celebrity which they enjoy.¹⁰

As the interests of these diverse power brokers coalesce, they come to define our reality in ways that George Orwell prophesied in *1984*. The military-corporate-religious complex is the ultimate megasystem controlling much of the resources and quality of life of many Americans today.

It is when power is wedded to chronic fear that it becomes formidable.

—Eric Hoffer, *The Passionate State of Mind*

The Power to Create “The Enemy”

The powerful don’t usually do the dirtiest work themselves, just as Mafia dons leave the “whackings” to underlings. Systems create hierarchies of dominance

with influence and communication going down—rarely up—the line. When a power elite wants to destroy an enemy nation, it turns to propaganda experts to fashion a program of hate. What does it take for the citizens of one society to hate the citizens of another society to the degree that they want to segregate them, torment them, even kill them? It requires a “hostile imagination,” a psychological construction embedded deeply in their minds by propaganda that transforms those others into “The Enemy.” That image is a soldier’s most powerful motive, one that loads his rifle with ammunition of hate and fear. The image of a dreaded enemy threatening one’s personal well-being and the society’s national security emboldens mothers and fathers to send sons to war and empowers governments to rearrange priorities to turn plowshares into swords of destruction.

It is all done with words and images. To modify an old adage: Sticks and stones may break your bones, but names can sometimes kill you. The process begins with creating stereotyped conceptions of the other, dehumanized perceptions of the other, the other as worthless, the other as all-powerful, the other as demonic, the other as an abstract monster, the other as a fundamental threat to our cherished values and beliefs. With public fear notched up and the enemy threat imminent, reasonable people act irrationally, independent people act in mindless conformity, and peaceful people act as warriors. Dramatic visual images of the enemy on posters, television, magazine covers, movies, and the Internet imprint on the recesses of the limbic system, the primitive brain, with the powerful emotions of fear and hate.

The social philosopher Sam Keen brilliantly depicts how this hostile imagination is created by virtually every nation’s propaganda on its path to war and reveals the transformative powers on the human psyche of these “images of the enemy.”¹¹ Justifications for the desire to destroy these threats are really afterthoughts, proposed explanations intended for the official record but not for critical analysis of the damage to be done or being done.

The most extreme instance of this hostile imagination at work is of course when it leads to genocide, the plan of one people to eliminate from existence all those who are conceptualized as their enemy. We are aware of some of the ways in which Hitler’s propaganda machine transformed Jewish neighbors, co-workers, even friends into despised enemies of the State who deserved the “final solution.” This process was seeded in elementary school textbooks by means of images and texts that rendered all Jews contemptible and not worthy of human compassion. Here I would like to consider briefly a recent example of attempted genocide along with the use of rape as a weapon against humanity. Then I will show how one aspect of this complex psychological process, the dehumanization component, can be studied in controlled experimental research that isolates its critical features for systematic analysis.

CRIMES AGAINST HUMANITY: GENOCIDE, RAPE, AND TERROR

Literature has taught us for at least three thousand years that no person or state is incapable of evil. In Homer's account of the Trojan War, Agamemnon, commander of the Greek forces, tells his men before they engage their enemy, "We are not going to leave a single one of [the Trojans] alive, down to the babies in their mothers' wombs—not even they must live. The whole people must be wiped out of existence . . ." These vile words come from a noble citizen of one of the most civilized nation-states of its time, the home of philosophy, jurisprudence, and classical drama.

We live in the "mass murder century." More than 50 million people have been systematically murdered by government decrees, enacted by soldiers and civilian forces willing to carry out the kill orders. Beginning in 1915, Ottoman Turks slaughtered 1.5 million Armenians. The mid-twentieth century saw the Nazis liquidate at least 6 million Jews, 3 million Soviet POWs, 2 million Poles, and hundreds of thousands of "undesirable" peoples. As Stalin's Soviet empire murdered 20 million Russians, Mao Zedong's government policies resulted in an even greater number of deaths, up to 30 million of the country's own citizens. The Communist Khmer Rouge regime killed off 1.7 million people of its own nation in Cambodia. Saddam Hussein's Ba'ath Party is accused of killing 100,000 Kurds in Iraq. In 2006, genocide has erupted in Sudan's Darfur region, which most of the world has conveniently ignored.¹²

Note that almost exactly the same words that Agamemnon used three millennia ago were also spoken in our own time, in the African nation of Rwanda, as the ruling Hutus were in the process of wiping out their former neighbors, the Tutsi minority. One victim recalls what one of her tormentors told her: "We're going to kill all the Tutsi, and one day Hutu children will have to ask what a Tutsi child looked like."

The Rape of Rwanda

The peaceful Tutsi people of Rwanda in Central Africa learned that a weapon of mass destruction could be a simple machete, used against them with lethal efficiency. The systematic slaughter of Tutsis by their former neighbors, the Hutus, spread throughout the country in a few months during the spring of 1994 as death squads killed thousands of innocent men, women, and children with machetes and nail-studded clubs. A report by the United Nations estimates that between 800,000 and a million Rwandans were murdered in about three months' time, making the massacre the most ferocious in recorded history. Three quarters of the entire Tutsi population were exterminated.

Hutu neighbors were slaughtering former friends and next-door neighbors—on command. A Hutu murderer said in an interview a decade later that "The worst thing about the massacre was killing my neighbor; we used to drink to-

gether, his cattle would graze on my land. He was like a relative." A Hutu mother described how she had beaten to death the children next door, who looked at her with wide-eyed amazement because they had been friends and neighbors all their lives. She reported that someone from the government had told her that the Tutsi were their enemies and had given her a club and her husband a machete to use against this threat. She justified the slaughter as doing "a favor" to those children, who would have become helpless orphans given that their parents had already been murdered.

Until recently, there was little recognition of the systematic use of rape of these Rwandan women as a tactic of terror and spiritual annihilation. By some accounts it began when a Hutu leader, Mayor Silvester Cacumbibi, raped the daughter of his former friend and then had other men also rape her. She later reported that he had told her, "We won't waste bullets on you; we will rape you, and that will be worse for you."

Unlike the rapes of Chinese women by Japanese soldiers in Nanking (to be described subsequently), where the details of the nightmare were blurred by failures in early reporting and the reluctance of the Chinese to relive that experience by sharing it with outsiders, much is known about the psychological dynamics of the rape of Rwandan women.¹³

When the citizens of the village of Butare defended its borders against the onslaught of the Hutus, the interim government dispatched a special person to deal with what it considered a revolt. She was the national minister of family and women's affairs and Butare's favorite daughter, having grown up in the area. Pauline Nyiramasuhuko, a Tutsi and former social worker who lectured on women's empowerment, was the only hope of this village. That hope was instantly shattered. Pauline supervised a terrible trap, promising the people that the Red Cross would provide food and shelter in the local stadium; in reality, armed Hutu thugs (the Interahamwe) were awaiting their arrival, eventually murdering most of the innocent sanctuary seekers. They were machine-gunned, grenades were thrown into the unsuspecting throngs, and survivors were sliced apart with machetes.

Pauline gave the order that "Before you kill the women, you need to rape them." She ordered another group of these thugs to burn alive a group of seventy women and girls they were guarding and provided them with gasoline from her car to do so. Again she invited the men to rape their victims before killing them. One of the young men told a translator that they couldn't rape them because "we had been killing all day and we were tired. We just put the gasoline in bottles and scattered it among the women, then started burning."

A young woman, Rose, was raped by Pauline's son, Shalom, who announced that he had "permission" from his mother to rape Tutsi women. She was the only Tutsi allowed to live so she could deliver a progress report to God as the witness of the genocide. She was then forced to watch her mother being raped and twenty of her relatives slaughtered.

A U.N. report estimated that at least 200,000 women were raped during this

brief period of horror, many of them killed afterward. "Some were penetrated with spears, gun barrels, bottles or the stamens of banana trees. Sexual organs were mutilated with machetes, boiling water and acid; women's breasts were cut off" (p. 85). "Making the matter worse, the rapes, most of them committed by many men in succession, were frequently accompanied by other forms of physical torture and often staged as public performances to multiply the terror and degradation" (p. 89). They were also used as a public way of promoting social bonding among the Hutu murderers. This shared emergent camaraderie is often a by-product of male group rape.

The extent of the inhumanity knew no boundaries. "A 45-year old Rwandan woman was raped by her 12-year-old son—with Interahamwe holding a hatchet to his throat—in front of her husband, while their five other young children were forced to hold open her thighs" (p. 116). The spread of AIDS among the living rape victims continues to wreak havoc in Rwanda. "By using a disease, a plague, as an apocalyptic terror, as biological warfare, you're annihilating the procreators, perpetuating death unto generations," according to Charles Strozier, professor of history at the John Jay College of Criminal Justice in New York (p. 116).

How do we even begin to understand the forces that were operating to make Pauline a new kind of criminal: one woman against enemy women? A combination of history and social psychology can provide a framework based on power and status differentials. First, she was moved by the widespread sense of the lower status of the Hutu women compared with the beauty and arrogance of Tutsi women. They were taller and lighter-skinned and had more Caucasian features, which made them appear more desirable to men than Hutu women were.

A racial distinction had arbitrarily been created by Belgian and German colonialists around the turn of the twentieth century to distinguish between people who for centuries had intermarried, spoke the same language, and shared the same religion. They forced all Rwandans to carry identification cards that declared them to be in either the majority Hutu or the minority Tutsi, with the benefits of higher education and administrative posts going to the Tutsi. That became another source of Pauline's pent-up desire for revenge. It was also true that she was a political opportunist in a male-dominated administration, needing to prove her loyalty, obedience, and patriotic zeal to her superiors by orchestrating crimes never before perpetrated by a woman against an enemy. It also became easier to encourage the mass murders and rapes of Tutsis by being able to view them as abstractions and also by calling them by the dehumanizing term "cockroaches," which needed to be "exterminated." Here is a living documentary of the hostile imagination that paints the faces of the enemy in hateful hues and then destroys the canvas.

As unimaginable as it may be to any of us for someone to intentionally inspire such monstrous crimes, Nicole Bergevin, Pauline's lawyer in her genocide trial, reminds us, "When you do murder trials, you realize that we are all susceptible, and you wouldn't even dream you would ever commit this act. But you come

to understand that everyone is [susceptible]. It could happen to me, it could happen to my daughter. It could happen to you” (p. 130).

Highlighting even more clearly one of the main theses of this book is the considered opinion of Alison Des Forges of Human Rights Watch, who has investigated many such barbarous crimes. She forces us to see our reflection mirrored in these atrocities:

This behavior lies just under the surface of any of us. The simplified accounts of genocide allow distance between us and the perpetrators of genocide. They are so evil we couldn't ever see ourselves doing the same thing. But if you consider the terrible pressure under which people were operating, then you automatically reassert their humanity—and that becomes alarming. You are forced to look at the situation and say, “What would I have done? Sometimes the answer is not encouraging.” (p. 132)

The French journalist Jean Hatzfeld interviewed ten of the Hutu militia members now in prison for having macheted to death thousands of Tutsi civilians.¹⁴ The testimonies of these ordinary men—mostly farmers, active churchgoers, and a former teacher—are chilling in their matter-of-fact, remorseless depiction of unimaginable cruelty. Their words force us to confront the unthinkable again and again: that human beings are capable of totally abandoning their humanity for a mindless ideology, to follow and then exceed the orders of charismatic authorities to destroy everyone they label as “The Enemy.” Let's reflect on a few of these accounts, which make Truman Capote's *In Cold Blood* pale in comparison.

“Since I was killing often, I began to feel it did not mean anything to me. I want to make clear that from the first gentleman I killed to the last, I was not sorry about a single one.”

“We were doing a job to order. We were lining up behind everyone's enthusiasm. We gathered into teams on the soccer field and went out hunting as kindred spirits.”

“Anyone who hesitated to kill because of feelings of sadness absolutely had to watch his mouth, to say nothing about the reason for his reticence, for fear of being accused of complicity.”

“We killed everyone we tracked down [hiding] in the papyrus. We had no reason to choose, to expect or fear anyone in particular. We were cutters of acquaintances, cutters of neighbors, just plain cutters.”

“Our Tutsi neighbors, we knew they were not guilty of no misdoing, but we thought all Tutsis at fault for our constant troubles. We no longer looked

at them one by one, we no longer stopped to recognize them as they had been, not even as colleagues. They had become a threat greater than all we had experienced together, more important than our way of seeing things in the community. That's how we reasoned and how we killed at the same time."

"We no longer saw a human being when we turned up a Tutsi in the swamps. I mean a person like us, sharing similar thoughts and feelings. The hunt was savage, the hunters were savage, the prey was savage—savagery took over the mind."

A particularly moving reaction to these brutal murders and rapes, which expresses a theme we will revisit, comes from one of the surviving Tutsi women, Berthe:

"Before, I knew that a man could kill another man, because it happens all the time. Now I know that even the person with whom you've shared food, or with whom you've slept, even he can kill you with no trouble. The closest neighbor can kill you with his teeth: that is what I have learned since the genocide, and my eyes no longer gaze the same on the face of the world."

Lieutenant General Roméo Dallaire has authored a powerful testimony about his experiences as the force commander for the U.N. Assistance Mission to Rwanda in *Shake Hands with the Devil*.¹⁵ Although he was able to save thousands of people by his heroic ingenuity, this top military commander was left devastated by his inability to summon more aid from the United Nations to prevent many more atrocities. He ended up with severe post-traumatic stress disorder as a psychological casualty of this massacre.¹⁶

The Rape of Nanking, China

So graphically horrifying—yet so easily visualized—is the concept of rape that we use the term metaphorically to describe other, almost unimaginable atrocities of war. Japanese soldiers butchered between 260,000 and 350,000 Chinese civilians in just a few bloody months of 1937. Those figures represent more deaths than the total annihilation caused by the atomic bombing of Japan and all the civilian deaths in most European countries during all of World War II.

Beyond the sheer number of Chinese slaughtered, it is important for us to recognize the "creatively evil" ways devised by their tormentors to make even death desirable. The author Iris Chang's investigation of that horror revealed that Chinese men were used for bayonet practice and in decapitation contests. An estimated 20,000 to 80,000 women were raped. Many soldiers went beyond rape to disembowel women, slice off their breasts, and nail them to walls alive. Fathers

were forced to rape their daughters and sons their mothers as other family members watched.¹⁷

War engenders cruelty and barbaric behavior against anyone considered the Enemy, as the dehumanized, demonic Other. The Rape of Nanking is notorious for the graphic detail of the horrific extremes soldiers went to to degrade and destroy innocent civilian “enemy non-combatants.” However, were it a singular incident and not just another part of the historical tapestry of such inhumanities against civilians we might think it an anomaly. British troops executed and raped civilians during the U.S. Revolutionary War. Soviet Red Army soldiers raped an estimated 100,000 Berlin women toward the end of World War II and between 1945 and 1948. In addition to the rapes and murders of more than 500 civilians at the My Lai massacre in 1968, recently released secret Pentagon evidence describes 320 incidents of American atrocities against Vietnamese and Cambodian civilians.¹⁸

Dehumanization and Moral Disengagement in the Laboratory

We can assume that most people, most of the time, are moral creatures. But imagine that this morality is like a gearshift that at times gets pushed into neutral. When that happens, morality is disengaged. If the car happens to be on an incline, car and driver move precipitously downhill. It is then the nature of the circumstances that determines outcomes, not the driver’s skills or intentions. This simple analogy, I think, captures one of the central themes in the theory of moral disengagement developed by my Stanford colleague Albert Bandura. In a later chapter, we will review his theory, which will help explain why some otherwise good people can be led to do bad things. At this point, I want to turn to the experimental research that Bandura and his assistants conducted, which illustrates the ease with which morality can be disengaged by the tactic of dehumanizing a potential victim.¹⁹ In an elegant demonstration that shows the power of dehumanization, one single word is shown to increase aggression toward a target. Let’s see how the experiment worked.

Imagine you are a college student who has volunteered for a study of group problem solving as part of a three-person team from your school. Your task is to help students from another college improve their group problem-solving performance by punishing their errors. That punishment takes the form of administering electric shocks that can be increased in severity over successive trials. After taking your names and those of the other team, the assistant leaves to tell the experimenter that the study can begin. There will be ten trials during each of which you can decide the shock level to administer to the other student group in the next room.

You don’t realize that it is part of the experimental script, but you “accidentally” overhear the assistant complaining over the intercom to the experimenter that the other students “seem like animals.” You don’t know it, but in two other

conditions to which other students like you have been randomly assigned, the assistant describes the other students as “nice guys” or does not label them at all.

Do these simple labels have any effect? It doesn’t seem so initially. On the first trial all the groups respond in the same way by administering low levels of shock, around level 2. But soon it begins to matter what each group has heard about these anonymous others. If you know nothing about them, you give a steady average of about a level 5. If you have come to think of them as “nice guys,” you treat them in a more humane fashion, giving them significantly less shock, about a level 3. However, imagining them as “animals” switches off any sense of compassion you might have for them, and when they commit errors, you begin to shock them with ever-increasing levels of intensity, significantly more than in the other conditions, as you steadily move up toward the high level 8.

Think carefully for a moment about the psychological processes that a simple label has tripped off in your mind. You overheard a person, whom you do not know personally, tell some authority, whom you have never seen, that other college students like you seem like “animals.” That single descriptive term changes your mental construction of these others. It distances you from images of friendly college kids who must be more similar to you than different. That new mental set has a powerful impact on your behavior. The post hoc rationalizations the experimental students generated to explain why they needed to give so much shock to the “animal-house” students in the process of “teaching them a good lesson” were equally fascinating. This example of using controlled experimental research to investigate the underlying psychological processes that occur in significant real-world cases of violence will be extended in chapters 12 and 13 when we consider how behavioral scientists have investigated various aspects of the psychology of evil.

Our ability to selectively engage and disengage our moral standards . . . helps explain how people can be barbarically cruel in one moment and compassionate the next.

—Albert Bandura²⁰

Horrific Images of Abuse at Abu Ghraib Prison

The driving force behind this book was the need to better understand the how and why of the physical and psychological abuses perpetrated on prisoners by American Military Police at the Abu Ghraib Prison in Iraq. As the photographic evidence of these abuses rocketed around the world in May 2004, we all saw for the first time in recorded history vivid images of young American men and women engaged in unimaginable forms of torture against civilians they were supposed to be guarding. The tormentors and the tormented were captured in an extensive display of digitally documented depravity that the soldiers themselves had made during their violent escapades.

Why did they create photographic evidence of such illegal acts, which if found would surely get them into trouble? In these “trophy photos,” like the proud displays by big-game hunters of yesteryear with the beasts they have killed, we saw smiling men and women in the act of abusing their lowly animal creatures. The images are of punching, slapping, and kicking detainees; jumping on their feet; forcibly arranging naked, hooded prisoners in piles and pyramids; forcing naked prisoners to wear women’s underwear over their heads; forcing male prisoners to masturbate or simulate fellatio while being photographed or videotaped with female soldiers smiling or encouraging it; hanging prisoners from cell rafters for extended time periods; dragging a prisoner around with a leash tied to his neck; and using unmuzzled attack dogs to frighten prisoners.

The iconic image that ricocheted from that dungeon to the streets of Iraq and every corner of the globe was that of the “triangle man”: a hooded detainee is standing on a box in a stress position with his outstretched arms protruding from under a garment blanket revealing electrical wires attached to his fingers. He was told that he would be electrocuted if he fell off the box when his strength gave out. It did not matter that the wires went nowhere; it mattered that he believed the lie and must have experienced considerable stress. There were even more shocking photographs that the U.S. government chose not to release to the public because of the greater damage they would surely have done to the credibility and moral image of the U.S. military and President Bush’s administrative command. I have seen hundreds of these images, and they are indeed horrifying.

I was deeply distressed at the sight of such suffering, of such displays of arrogance, of such indifference to the humiliation being inflicted upon helpless prisoners. I was also amazed to learn that one of the abusers, a female soldier who had just turned twenty-one, described the abuse as “just fun and games.”

I was shocked, but I was not surprised. The media and the “person in the street” around the globe asked how such evil deeds could be perpetrated by these seven men and women, whom military leaders had labeled as “rogue soldiers” and “a few bad apples.” Instead, I wondered what circumstances in that prison cell block could have tipped the balance and led even good soldiers to do such bad things. To be sure, advancing a situational analysis for such crimes does not excuse them or make them morally acceptable. Rather, I needed to find the meaning in this madness. I wanted to understand how it was possible for the characters of these young people to be so transformed in such a short time that they could do these unthinkable deeds.

Parallel Universes in Abu Ghraib and Stanford’s Prison

The reason that I was shocked but not surprised by the images and stories of prisoner abuse in the Abu Ghraib “Little Shop of Horrors” was that I had seen something similar before. Three decades earlier, I had witnessed eerily similar scenes as they unfolded in a project that I directed, of my own design: naked, shackled pris-

oners with bags over their heads, guards stepping on prisoners' backs as they did push-ups, guards sexually humiliating prisoners, and prisoners suffering from extreme stress. Some of the visual images from my experiment are practically interchangeable with those of the guards and prisoners in that remote prison in Iraq, the notorious Abu Ghraib.

The college students role-playing guards and prisoners in a mock prison experiment conducted at Stanford University in the summer of 1971 were mirrored in the real guards and real prison in the Iraq of 2003. Not only had I seen such events, I had been responsible for creating the conditions that allowed such abuses to flourish. As the project's principal investigator, I designed the experiment that randomly assigned normal, healthy, intelligent college students to enact the roles of either guards or prisoners in a realistically simulated prison setting where they were to live and work for several weeks. My student research associates, Craig Haney, Curt Banks, and David Jaffe, and I wanted to understand some of the dynamics operating in the psychology of imprisonment.

How do ordinary people adapt to such an institutional setting? How do the power differentials between guards and prisoners play out in their daily interactions? If you put good people in a bad place, do the people triumph or does the place corrupt them? Would the violence that is endemic to most real prisons be absent in a prison filled with good middle-class boys? These were some of the exploratory issues to be investigated in what started out as a simple study of prison life.

EXPLORING THE DARK SIDE OF HUMAN NATURE

Our journey together will be one that the poet Milton might say leads into "darkness visible." It will take us to places where evil, by any definition of the word, has flourished. We will meet a host of people who have done very bad things to others, often out of a sense of high purpose, the best ideology, and moral imperative. You are alerted to watch for demons along the path, but you may be disappointed by their banality and their similarity to your next-door neighbor. With your permission, as your adventure guide, I will invite you to walk in their shoes and see through their eyes in order to give you an insider's perspective upon evil, up close and personal. At times, the view will be downright ugly, but only by examining and understanding the causes of such evil might we be able to change it, to contain it, to transform it through wise decisions and innovative communal action.

The basement of Stanford University's Jordan Hall is the backdrop I will use to help you understand what it was like to be a prisoner, a guard, or a prison superintendent at that time in that special place. Although the research is widely known from media sound bites and some of our research publications, the full story has never before been told. I will narrate the events as they unfold in first person, present tense, re-creating the highlights of each day and night in chronological

sequence. After we consider the implications of the Stanford Prison Experiment—ethical, theoretical, and practical—we will expand the bases of the psychological study of evil by exploring a range of experimental and field research by psychologists that illustrates the power of situational forces over individual behavior. We will examine in some detail research on conformity, obedience, deindividuation, dehumanization, moral disengagement, and the evil of inaction.

“Men are not prisoners of fate, but only prisoners of their own minds,” said President Franklin Roosevelt. Prisons are metaphors for constraints on freedom, both literal and symbolic. The Stanford Prison Experiment went from initially being a symbolic prison to becoming an all-too-real one in the minds of its prisoners and guards. What are other self-imposed prisons that limit our basic freedoms? Neurotic disorders, low self-esteem, shyness, prejudice, shame, and excessive fear of terrorism are just some of the chimeras that limit our potentiality for freedom and happiness, blinding our full appreciation of the world around us.²¹

With that knowledge in mind, Abu Ghraib returns to capture our attention. But now let us go beyond the headlines and TV images to appreciate more fully what it was like to be a prison guard or a prisoner in that horrid prison at the time of those abuses. Torture forces its way into our investigation in the new forms that it has taken since the Inquisition. I will take you into the court-martial of one of those military policemen, and we will witness some of the negative fallout of the soldiers’ actions. Throughout, we will bring to bear all we know about the triadic components of our social psychological understanding, focusing on acting people in particular situations, created and maintained by systemic forces. We will put on trial the command structure of the U.S. military, CIA officials, and top government leaders for their combined complicity in creating a dysfunctional system that spawned the torture and abuses of Abu Ghraib.

The first part of our final chapter will offer some guidelines on how to resist unwanted social influence, how to build resistance to the seductive lures of influence professionals. We want to know how to combat mind control tactics used to compromise our freedom of choice to the tyranny of conformity, compliance, obedience, and self-doubting fears. Although I preach the power of the situation, I also endorse the power of people to act mindfully and critically as informed agents directing their behavior in purposeful ways. By understanding how social influence operates and by realizing that any of us can be vulnerable to its subtle and pervasive powers, we can become wise and wily consumers instead of being easily influenced by authorities, group dynamics, persuasive appeals, and compliance strategies.

I want to end by reversing the question with which we started. Instead of considering whether you are capable of evil, I want you to consider whether you are capable of becoming a hero. My final argument introduces the concept of the “banality of heroism.” I believe that any one of us is a potential hero, waiting for the right situational moment to make the decision to act to help others despite

personal risk and sacrifice. But we have far to travel before we get to that happy conclusion, so *andiamo!*

Power said to the world,
“You are mine.”
The world kept it prisoner on her throne.
Love said to the world, “I am thine.”
The world gave it the freedom of her house.
—Rabindranath Tagore, *Stray Birds*²²